

Bruksela, 17 października 2016 r.
(OR. en)

13026/16

CFSP/PESC 796
PE 99
COPS 292

WYNIK PRAC

Od: Sekretariat Generalny Rady

Do: Delegacje

Nr poprz. dok.: 12898/16

Dotyczy: Sprawozdanie WPZiB – nasze priorytety w 2016 r.

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument pt. „Sprawozdanie WPZiB – nasze priorytety w 2016 r.” w wersji zatwierdzonej przez Radę 17 października 2016 r.

Sprawozdanie WPZiB – nasze priorytety w 2016 r.**Wprowadzenie**

Wysoka przedstawiciel zaprezentowała na posiedzeniu Rady Europejskiej w czerwcu 2016 r. globalną strategię na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE. Druga połowa 2016 r. będzie przeznaczona na działania następcze i wdrażanie w dziedzinach priorytetowych określonych w globalnej strategii UE; będą to zwłaszcza działania w zakresie budowania odporności i zintegrowanego podejścia do konfliktów i sytuacji kryzysowych, bezpieczeństwa i obrony oraz wzmacniania związku między polityką wewnętrzną a zewnętrzną, z uwzględnieniem kwestii migracji i zwalczania terroryzmu. Prowadzone są prace nad realizacją strategii na podstawie planu działania wysokiej przedstawiciel / wiceprzewodniczącej Komisji w dziedzinie wdrażania oraz w oparciu o konkluzje Rady z października 2016 r. Intensyfikowane są również działania w dziedzinie komunikacji i dyplomacji publicznej, a także działania służące zwiększeniu odporności opinii publicznej na manipulowanie informacjami przez strony trzecie oraz na antyunijny przekaz, tak aby dotrzeć zarówno do obywateli UE, jak i do obywateli państw trzecich.

W 2016 r. WPZiB skupia się przede wszystkim na dalszym poszukiwaniu rozwiązań poważnych kryzysów w sąsiedztwie UE – zapewniając jednocześnie ochronę i obronę praw człowieka – oraz na budowaniu i wzmacnianiu pokoju i stabilności na świecie, również poprzez działania misji i operacji w dziedzinie WPBiO. Na wschodzie pogwałcenie przez Rosję prawa międzynarodowego oraz destabilizacja Ukrainy, a także przedłużające się konflikty w szerzej rozumianym regionie Morza Czarnego, podważają podstawy europejskiego ładu bezpieczeństwa. Na południu wysiłki nadal będą ukierunkowane na położenie kresu konfliktowi w Syrii. Kryzys w Syrii nie tylko powoduje pogłębienie się niestabilności i poczucia braku bezpieczeństwa w regionie, lecz także wywiera wpływ na UE w wymiarze wewnętrznym – stanowi bowiem poważne zagrożenie pod względem bezpieczeństwa oraz jest źródłem masowego przepływu osób szukających schronienia.

UE skupi się również na dalszym wspieraniu pozytywnych zmian, jak np. w Iranie, gdzie będzie kontynuować prace nad wdrożeniem Wspólnego kompleksowego planu działania oraz odnowieniem stosunków dwustronnych. Wśród priorytetów są także takie działania, jak kontynuowanie prac UE w Libii. Wykorzystując już aktywną rolę w Afryce, UE będzie w dalszym ciągu wzmacniać pokój i odporność, także za pośrednictwem misji i operacji w dziedzinie WPBiO. UE będzie również nadal rozwijać partnerstwa robocze w Azji Środkowej i Azji Południowo-Wschodniej oraz pogłębiać kluczowe stosunki transatlantyckie. Brukselska konferencja poświęcona Afganistanowi, która odbyła się w październiku 2016 r., była ważną okazją do propagowania pokoju, stabilności i bezpieczeństwa. UE będzie kontynuować współpracę z ONZ, uznając znaczenie międzynarodowego systemu wielostronnego.

Aby odzwierciedlić to kompleksowe podejście, niniejsze sprawozdanie zawiera – w stosownych przypadkach – odniesienia do polityk i instrumentów spoza obszaru WPZiB.

ASPEKTY GEOGRAFICZNE

EUROPA I AZJA ŚRODKOWA

Wschodnie sąsiedztwo / Partnerstwo Wschodnie

Demokratyczne, stabilne i dostatnie wschodnie sąsiedztwo będzie mieć nadal priorytetowe znaczenie dla UE. Podejście UE do Partnerstwa Wschodniego (PW) będzie nadal opierać się na zasadach uzgodnionych na szczycie w Rydze w 2015 r. oraz ustaleniach zawartych w przeglądzie europejskiej polityki sąsiedztwa (EPS). UE będzie dążyć do utrzymania otwartego na wszystkie strony charakteru wielostronnej współpracy w ramach PW. Podczas posiedzenia ministerialnego PW w maju 2016 r. omówiono potrzebę dalszych reform i stabilności w regionie, z myślą o przygotowaniu kolejnego szczytu, który ma się odbyć w 2017 r.

W stosunkach z Gruzją, Republiką Mołdawii i Ukrainą UE będzie nadal skupiać się na realizacji odpowiednich układów o stowarzyszeniu, co pomoże ukierunkować proces reform w tych krajach. Układy o stowarzyszeniu w odniesieniu do Gruzji i Republiki Mołdawii weszły w życie 1 lipca 2016 r.; układ o stowarzyszeniu z Ukrainą jest tymczasowo stosowany.

Liberalizacja reżimu wizowego już obowiązująca w stosunkach z Republiką Mołdawii będzie ważnym, wymiernym dowodem na korzyści płynące ze stowarzyszenia z UE. W pierwszej połowie 2016 r. Komisja przedstawiła wnioski ustawodawcze służące zniesieniu obowiązku wizowego wobec obywateli Gruzji i Ukrainy mających paszporty biometryczne, po tym jak potwierdziła, że kraje te spełniły wszystkie wymagania określone w ich odnośnych planach działania w zakresie liberalizacji reżimu wizowego.

W stosunkach z krajami Partnerstwa Wschodniego, które nie dążą do zawarcia układów o stowarzyszeniu – Armenią, Azerbejdżanem i Białorusią – UE stworzy atrakcyjne i wzajemnie korzystne rozwiązania alternatywne oparte na wspólnych wartościach i podstawowych zasadach UE dotyczących promowania kompleksowej współpracy i trwałych reform w krajach partnerskich z Europy Wschodniej.

Sytuacja gospodarcza **Ukrainy** ustabilizowała się w dużej mierze dzięki międzynarodowemu i unijnemu wsparciu. Zapoczątkowano imponującą liczbę reform, konieczne są jednak dalsze starania, aby zapewnić ich realizację i trwałość, w szczególności jeśli chodzi o praworządność, walkę z korupcją i tworzenie środowiska sprzyjającego inwestycjom zagranicznym. UE będzie nadal wspierać zmianę instytucjonalną, modernizację i stabilizację na Ukrainie w drodze regularnego dialogu politycznego na wysokim szczeblu i terminową realizację programów w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (ENI). Kontynuowana będzie współpraca w dziedzinie energii, w tym negocjacje dotyczące protokołu ustaleń w sprawie strategicznego partnerstwa energetycznego. Coroczny szczyt UE–Ukraina oraz posiedzenie rady stowarzyszenia, które ma się odbyć pod koniec bieżącego roku, dadzą dodatkowy bodziec politycznemu stowarzyszeniu i gospodarczej integracji Ukrainy z UE.

UE będzie dalej wspierać wysiłki dyplomatyczne w ramach grupy normandzkiej i trójstronnej grupy kontaktowej na rzecz pełnego wdrożenia porozumień mińskich z 2014 i 2015 r., jak również udzielać wsparcia finansowego i rzeczowego specjalnej misji obserwacyjnej OBWE na Ukrainie. UE będzie nadal konsekwentnie stosować politykę nieuznawania bezprawnej aneksji Krymu i Sewastopola, która doprowadziła także do zastosowania wobec Rosji środków ograniczających. UE pozostanie otwarta na wszelkie kontakty służące konstruktywnemu rozwiązaniu problemów w handlu (m.in. w odniesieniu do środków odwetowych stosowanych przez Rosję wobec Ukrainy), mimo że trójstronne rozmowy między UE, Ukrainą i Rosją w sprawie pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu (DCFTA) zakończyły się w grudniu 2015 r. bez osiągnięcia porozumienia. Prowadzone są działania w następstwie rozmów trójstronnych dotyczących gazu w kontekście pakietu zimowego.

Niestabilność polityczna w **Republice Mołdawii** była w 2015 r. jedną z głównych przeszkód utrudniających czynienie ogólnych postępów w realizacji programu reform. W 2016 r., po utworzeniu w styczniu nowego rządu, Republika Mołdawii odzyskała stabilność, choć jest ona nadal krucha. UE nadal będzie uważnie monitorować sytuację – zgodnie z konkluzjami Rady z lutego 2016 r. – skupiając się na bardzo potrzebnych kluczowych reformach. UE podtrzymuje gotowość do udzielania Republice Mołdawii pomocy obejmującej pomoc techniczną i wsparcie projektów – w postaci np. misji w zakresie wzajemnej oceny i doradców wysokiego szczebla. Ponadto UE będzie nadal konsekwentnie wspierać integralność terytorialną Republiki Mołdawii w granicach uznanych na forum międzynarodowym, jak również proces rozwiązywania konfliktu naddniestrzańskiego oraz wysiłki podejmowane w tym zakresie przez OBWE.

W październiku 2016 r. odbyły się wybory parlamentarne w **Gruzji**. UE z zadowoleniem przyjęła wybory parlamentarne w Gruzji, które ogólnie przebiegły w spokojny i prawidłowy sposób. Zgodnie z wstępną oceną dokonaną przez misję obserwacji wyborów OBWE/ODIHR odbyły się one – poza kilkoma przypadkami przemocy, do których doszło w pobliżu lokali wyborczych i w samych lokalach wyborczych – z poszanowaniem podstawowych wolności i były konkurencyjne oraz sprawnie zarządzane. UE oczekuje na współpracę z demokratycznie wybranym nowym parlamentem i rządem, gdy tylko zakończy się proces wyborczy; wzywa także wszystkich przedstawicieli wybranych do nowego parlamentu do współdziałania w interesie Gruzji. UE będzie nadal wspierać wysiłki Gruzji na rzecz złagodzenia skutków konfliktów w gruzińskich regionach separatystycznych – Abchazji i Osetii Południowej, w tym poprzez działalność misji obserwacyjnej UE oraz działania Specjalnego Przedstawiciela UE (SPUE) w Regionie Kaukazu Południowego i ds. Kryzysu w Gruzji. UE będzie nadal konsekwentnie prowadzić politykę wspierania suwerenności i integralności terytorialnej Gruzji w granicach uznanych na forum międzynarodowym.

W stosunkach z **Armenią** UE koncentruje się na negocjacjach w sprawie nowego porozumienia ramowego, które nada nowy bodziec ożywiający nasze stosunki dwustronne. Ponadto wspólnie zostaną uzgodnione nowe priorytety partnerstwa w celu zastąpienia nieaktualnego planu działania w ramach europejskiej polityki sąsiedztwa. W następstwie referendum konstytucyjnego przeprowadzonego w ubiegłym roku Armenia powinna koniecznie – odpowiednio wcześniej przed kolejnymi wyborami parlamentarnymi w 2017 r. – wprowadzić w życie nową ordynację wyborczą oraz wdrożyć wszystkie zalecenia OBWE i Rady Europy. UE – jako główny darczyńca – wniesie stosowny wkład finansowy, by pokryć większość kosztów związanych ze zbliżającymi się wyborami parlamentarnymi.

Dialog UE z **Azerbejdżanem** będzie miał na celu doprowadzenie do rozpoczęcia negocjacji w sprawie nowej kompleksowej umowy. Choć odnotowano pewne postępy, jeśli chodzi o sytuację w zakresie praw człowieka w tym kraju, kwestia ta nadal budzi niepokój. Azerbejdżan odgrywa kluczową rolę w dywersyfikacji dostaw energii dla UE. Południowy korytarz gazowy może – po jego ukończeniu – przyczynić się do zwiększenia udziału Azerbejdżanu w unijnym rynku energii; potencjalnie korytarz ten pozwoli również Azerbejdżanowi stać się bramą dostaw gazu ze wschodniego i południowego brzegu Morza Kaspijskiego.

UE będzie nadal wspierać wysiłki mediacyjne prowadzone przez współprzewodniczących Grupy Mińskiej OBWE w celu wypracowania w drodze negocjacji rozwiązania konfliktu w Górskim Karabachu.

W lutym 2016 r. Rada uzgodniła zniesienie większości środków ograniczających stosowanych wobec **Białorusi**, uznając działania – podjęte przez ten kraj w ostatnich dwóch latach – które również przyczyniły się do poprawy stosunków między UE a Białorusią. Niemniej jednak UE jest nadal zaniepokojona sytuacją w zakresie praw człowieka, demokracji i praworządności w tym państwie. Potępiając stosowanie kary śmierci, UE wzywa Białoruś do bezzwłocznego ustanowienia oficjalnego moratorium na wykonywanie egzekucji, co stanowiłoby pierwszy krok na drodze do zniesienia kary śmierci. Obecnie istnieje szansa, by stosunki między UE a Białorusią rozwijały się zgodnie z bardziej pozytywnym programem: możliwe jest m.in. rozpoczęcie prac nad porozumieniem w sprawie wspólnych priorytetów partnerstwa. Zwiększona pomoc UE będzie ukierunkowana na wysiłki modernizacyjne podejmowane przez Białoruś. Konkretnie kroki podjęte przez Białoruś z myślą o przestrzeganiu powszechnych podstawowych wolności, praworządności i praw człowieka będą mieć nadal kluczowe znaczenie dla kształtowania stosunków między UE a Białorusią w przyszłości.

Rosja

Bezprawna aneksja Krymu i Sewastopola przez Rosję oraz wciąż trwająca destabilizacja Ukrainy nadal będą wpływać na stosunki z UE. Zgodnie z wynikiem dyskusji przeprowadzonej w marcu 2016 r. na forum Rady do Spraw Zagranicznych, podczas której określono pięć zasad zaangażowania, a także konkluzjami Rady Europejskiej z marca 2015 r., w których powiązano okres obowiązywania środków ograniczających wobec Rosji z pełnym wdrożeniem porozumień mińskich, Unia będzie kontynuować dwutorowe podejście polegające na łączeniu stanowczych kroków z dyplomatycznymi działaniami informacyjnymi.

Chociaż dialog i współpraca między UE a Rosją pozostają ograniczone z powodu wciąż nierozwiązanego konfliktu na Ukrainie, a stosunki między stronami dodatkowo komplikują działania wojskowe, które Rosja prowadzi w Syrii od 2015 r., UE utrzyma otwarte kanały komunikacji i będzie selektywnie współdziałać z Rosją w kwestiach będących przedmiotem jednoznacznego zainteresowania UE, takich jak sytuacja w Syrii, Libii, proces pokojowy na Bliskim Wschodzie, sytuacja w Afganistanie, Iranie oraz kwestie globalne. Programy współpracy regionalnej i transgranicznej są również w fazie realizacji.

UE będzie także nadal apelować do Rosji, by wywiązała się ze swoich międzynarodowych zobowiązań dotyczących takich kwestii, jak respektowanie suwerenności i integralności terytorialnej innych państw, praworządność i dobre rządy oraz WTO. W związku z utrzymującą się presją na społeczeństwo obywatelskie, problematyczną sytuacją w zakresie praw człowieka oraz ograniczaniem wolności mediów w Rosji, Unia nadal będzie poruszać kwestie praw człowieka w kontaktach z rosyjskimi partnerami, a także zwiększy swoje wsparcie dla rosyjskiego społeczeństwa obywatelskiego oraz zintensyfikuje kontakty między naszymi obywatelami. UE odnotowała obawy zgłoszone przez OBWE/ODIHR w odniesieniu do ograniczeń podstawowych swobód i praw politycznych, ściśle kontrolowanych mediów i zaostrzającej się kontroli nad społeczeństwem obywatelskim, a także do niedociągnięć w rejestracji kandydatów oraz do ram prawnych, które to czynniki wywierają negatywny wpływ otoczenie wyborcze przed wyborami do Dumy Państwowej w Federacji Rosyjskiej. UE oczekuje, że władze Rosji dołożą wszelkich starań w celu rozwiązania tych kwestii zgodnie z zaleceniami ODIHR. UE nie uznaje bezprawnej aneksji Krymu i Sewastopola przez Federację Rosyjską, w związku z czym nie uznaje także zorganizowania wyborów na Półwyspie Krymskim. Ponadto UE oczekuje, że wszystkie państwa, które są w stanie wspomóc dochodzenie i ściganie osób odpowiedzialnych za tragiczny lot MH17, bezwzględnie spełnią swoją powinność, zgodnie z wymogami zawartymi w rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2166.

Turcja

W 2015 i 2016 r. UE działała na rzecz konsolidacji i rozwoju dialogu i współpracy na wysokim szczeblu z Turcją jako krajem kandydującym i jednym z kluczowych partnerów nie tylko w zakresie kryzysu migracyjnego/uchodźczego, o czym świadczą wzmożone kontakty utrzymywane na wysokim szczeblu między UE a Turcją od jesieni 2015 r. oraz w następstwie konkluzji Rady Europejskiej z października 2015 r. Kontakty te koncentrowały się przede wszystkim na rozwiązywaniu kryzysu uchodźczego/migracyjnego, a ich zwieńczeniem był szczyt 29 listopada 2015 r., podczas którego uznano, że dla UE i Turcji istotna jest ścisła wzajemna współpraca w kwestiach o zasadniczym znaczeniu dla obu stron.

UE zdecydowanie potępiła próbę zamachu stanu w Turcji, do której doszło 15 lipca 2016 r. W jego następstwie, 21 lipca ogłoszono stan wyjątkowy. W konkluzjach Rady z 18 lipca 2016 r. UE stanowczo potępiła próbę zamachu stanu w Turcji i potwierdziła swoje pełne poparcie dla prawowitych instytucji tego kraju; wezwała także do pełnego przestrzegania porządku konstytucyjnego Turcji i zaznaczyła, jak ważne jest, aby zwyciężyła praworządność. UE podkreśliła potrzebę respektowania zasad demokracji, praw człowieka i podstawowych wolności, a także przysługującego każdemu człowiekowi prawa do rzetelnego procesu sądowego, z pełnym poszanowaniem europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w tym Protokołu nr 13 do tej konwencji dotyczącego zniesienia kary śmierci. W świetle tych wydarzeń, UE będzie niezwykle uważnie śledzić te kwestie, podtrzymując jednocześnie swoje zobowiązanie do współpracy z demokratyczną, pluralistyczną i stabilną Turcją w stawianiu czoła naszym wspólnym wyzwaniom.

Spotkanie na szczycie między UE a Turcją, które odbyło się w listopadzie 2015 r., zapoczątkowało również odnowioną współpracę z Turcją (ożywiono negocjacje akcesyjne, przyspieszono liberalizację reżimu wizowego, zwiększono środki finansowe – 3 mld EUR w ramach Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji, oraz reaktywowano wspólny plan działania w dziedzinie zarządzania przepływami migracyjnymi i uchodźczymi). Uzgodniono też, że ustrukturyzowany i odbywający się z większą częstotliwością dialog wysokiego szczebla jest niezbędny, by zwiększyć potencjał stosunków między UE a Turcją: regularne szczyty mają się odbywać dwa razy w roku; organizowane mają być – oprócz zwykłych posiedzeń Rady Stowarzyszenia – kompleksowe regularne dwustronne rozmowy polityczne na szczeblu ministerialnym / na szczeblu WP / na szczeblu komisarzy; odbywać się mają regularne dyskusje i prowadzona ma być współpraca w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym w kwestii zwalczania terroryzmu, oraz dialogi wysokiego szczebla na temat kluczowych zagadnień, takich jak gospodarka i energia.

Po szczycie, 25 stycznia 2016 r. w Ankarze odbył się dialog polityczny wysokiego szczebla między UE a Turcją. Przy tej okazji uzgodniono sześciomiesięczny wspólny plan prac. Ponadto wspomniany dialog polityczny stanowił okazję do omówienia w kompleksowy i spójny sposób wszystkich kluczowych zagadnień, które obie strony pragnęły poruszyć; rozmowy te przyczynią się także do przygotowania przyszłych szczytów UE–Turcja. 28 stycznia 2016 r. w Stambule odbył się dialog wysokiego szczebla poświęcony energii. 25 i 26 kwietnia 2016 r. w Ankarze i Stambule zorganizowano dialog wysokiego szczebla poświęcony kwestiom gospodarczym. UE i Turcja podjęły działania przygotowawcze na rzecz udoskonalenia i zmodernizowania unii celnej: Komisja kończy obecnie ocenę skutków z myślą o przedstawieniu projektu wytycznych negocjacyjnych w czwartym kwartale 2016 r.

Nieziemiennie pilny charakter kryzysu uchodźczego i migracyjnego skłonił przewodniczącego Donalda Tuska do zwołania nadzwyczajnego posiedzenia szefów państw lub rządów z Turcją. Po pierwszym spotkaniu, które odbyło się 7 marca 2016 r., uzgodniono 18 marca 2016 r. z Turcją wspólne oświadczenie oparte na planie działania UE i Turcji służące m.in. przerwaniu modelu biznesowego przemytników ludzi i usunięciu zachęty do poszukiwania nielegalnych szlaków prowadzących do UE – zgodnie z prawem unijnym i międzynarodowym. Zgodnie z najnowszymi ocenami postępów w zakresie realizacji zapisów wspólnego oświadczenia¹, istotny spadek zarówno liczby osób przepływających się, jak i ofiar śmiertelnych odnotowany od momentu wejścia w życie oświadczenia, dowodzi skuteczności jego wdrożenia, a przede wszystkim pokazuje, że możliwe jest przerwanie modelu biznesowego przemytników wykorzystujących migrantów i uchodźców. Ogólna skala przepływów w stronę Grecji utrzymuje się wprawdzie na dużo niższym poziomie niż przed oświadczeniem, jednak zjawisko to wymaga uważnego monitorowania. Należy zatem stale monitorować tę sytuację i podejmować środki zapobiegawcze. Wzmocnienie komunikacji i wymiany informacji między władzami tureckimi a ich odpowiednikami w UE będzie odgrywać ważną rolę w reagowaniu na wszelkie pojawiające się zagrożenia. W obrębie UE podjęto kroki w celu ochrony zagrożonych granic. W odpowiedzi na wniosek władz Bułgarii o dodatkowe wsparcie Frontex stopniowo wzmacnia swoją obecność na granicach Bułgarii z Turcją (jak również z Serbią). Turcja powinna kontynuować wysiłki na rzecz wdrożenia ustaleń zawartych we wspólnym oświadczeniu w skuteczny i trwały sposób. UE wyraża uznanie dla Turcji, która z wielkodusznością przyjęła ponad dwa miliony uchodźców syryjskich i zajęła się ich potrzebami.

Reagując na potrzebę uzyskania znacznych dodatkowych środków finansowych na wsparcie syryjskich uchodźców w Turcji, ustanowiono Instrument Pomocy dla Uchodźców w tym kraju. Instrument ten jest ukierunkowany na udzielanie pomocy humanitarnej, edukację, zarządzanie migracją, zdrowie, infrastrukturę lokalną i wsparcie społeczno-gospodarcze. Obecnie funkcjonuje on już w pełnym zakresie: znaczna część łącznej kwoty w wysokości 3 mld EUR przewidzianej na lata 2016–2017 została przydzielona. Jeżeli chodzi o zniesienie obowiązku wizowego w stosunku do obywateli Turcji, Turcja musi jeszcze spełnić siedem spośród 72 założeń planu działania w zakresie liberalizacji reżimu wizowego. Wyrażając żal z powodu jednostronnych oświadczeń, które nie mają skutku prawnego, wydanych przez Turcję w tej kwestii, UE podkreśla, jak ważne jest pełne i skuteczne wdrożenie zarówno umowy o readmisji, jak i planu działania na rzecz liberalizacji reżimu wizowego w stosunku do wszystkich państw członkowskich, w tym w zakresie współpracy w sprawach dotyczących wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz w zakresie niedyskryminacyjnego bezwizowego dostępu do terytorium Turcji dla obywateli wszystkich państw członkowskich UE.

¹ Dok. COM(2016) 634 final z 28 września 2016 r.

9 września 2016 r. w Ankarze odbyła się kolejna runda dialogu politycznego wysokiego szczebla – omówiono przy tej okazji sytuację w różnych obszarach współpracy, m.in. w zakresie kluczowych wydarzeń w polityce zagranicznej, walki z terroryzmem, migracji, energii i stosunków gospodarczych. UE ponownie wyraziła poparcie dla obywateli Turcji i instytucji demokratycznych tego kraju, a jednocześnie wysłała wyraźny sygnał, że Turcja musi przestrzegać praworządności, chronić wolność mediów i gwarantować prawo każdej osoby do rzetelnego procesu sądowego i sprawiedliwości proceduralnej. Sytuacja Kurdów i kwestia kurdyjska również były przedmiotem rozmów. UE stwierdziła, że trzeba położyć kres wszelkiej przemocy i atakom terrorystycznym oraz że musi zostać złożona broń, czemu powinien towarzyszyć proces polityczny.

W grudniu 2015 r. UE przyjęła do wiadomości, że w pierwszym kwartale 2016 r. Komisja zamierza przedstawić dokumenty przygotowawcze dotyczące kilku rozdziałów, bez uszczerbku dla stanowisk państw członkowskich. UE stwierdziła również, że Turcja może przyspieszyć tempo negocjacji akcesyjnych przez szybsze spełnienie kryteriów, wypełnienie wymogów określonych w ramach negocjacyjnych oraz respektowanie zobowiązań umownych wobec UE. UE nadal wzywa Turcję do stopniowego dostosowywania swoich działań do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, zgodnie z ramami negocjacyjnymi.

Turcja musi jednoznacznie zaangażować się w stosunki dobrosąsiedzkie i pokojowe rozwiązywanie sporów zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, z możliwością odwołania się w razie konieczności do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. W związku z tym Unia po raz kolejny wyraża poważne zaniepokojenie i nalega, by Turcja unikała wszelkiego zastraszania lub działań skierowanych przeciwko państwom członkowskim i eliminowała źródła napięć lub działań, które szkodzą stosunkom dobrosąsiedzkim i pokojowemu rozstrzyganiu sporów. Ponadto UE kładzie ponownie nacisk na wszystkie suwerenne prawa państw członkowskich UE. Obejmują one m.in. prawo do zawierania umów dwustronnych oraz prawo do poszukiwania i eksploatacji zasobów naturalnych zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym i prawem międzynarodowym, w tym Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza; podkreśla również, że należy respektować suwerenność państw członkowskich na ich morzu terytorialnym i w przestrzeni powietrznej. Wzywa się Turcję do wykazania powściągliwości i respektowania suwerenności Cypru na obszarze jego morza terytorialnego oraz suwerennych praw Cypru w jego wyłącznej strefie ekonomicznej.

Turcja, mimo ponawianych apeli, nadal odmawia wypełnienia swojego zobowiązania do pełnego i niedyskryminacyjnego wdrożenia protokołu dodatkowego do układu o stowarzyszeniu wobec wszystkich państw członkowskich; wypełnienie tego zobowiązania mogłoby znacznie przyspieszyć proces negocjacji. W związku z brakiem postępów w tej kwestii UE utrzyma swoje środki z 2006 r., co będzie miało stały wpływ na całłościowy przebieg negocjacji. Ponadto Turcja niestety wciąż nie poczyniła postępów, jeśli chodzi o konieczną normalizację jej stosunków z Republiką Cypryjską. UE przywołuje swoje stanowisko w sprawie przystępowania państw członkowskich UE do organizacji międzynarodowych.

Odnosząc zachęcające wydarzenia, które miały miejsce w minionym roku, UE oczekuje – co podkreślono w ramach negocjacyjnych – aktywnego wspierania przez Turcję negocjacji, które mają doprowadzić do sprawiedliwego, kompleksowego i trwałego rozwiązania kwestii cypryjskiej w ramach ONZ, zgodnie z odpowiednimi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ i z zasadami, na których opiera się Unia. Kapitalne znaczenie ma w dalszym ciągu zaangażowanie Turcji i podjęcie przez nią konkretnych działań przyczyniających się do takiego kompleksowego rozwiązania.

Balkany Zachodnie

W 2016 r. uwaga UE skupia się na następujących czynnikach stabilności politycznej i bezpieczeństwa: dalszym ułatwianiu normalizacji stosunków między Kosowem* a Serbią, łagodzeniu zagrożeń dla stabilności związanych z polityczną polaryzacją w Kosowie i w byłej jugosłowiańskiej republice Macedonii, wspieraniu funkcjonalnej państwowości i rozwoju społeczno-gospodarczego w Bośni i Hercegowinie, umacnianiu prounijnej orientacji Serbii oraz dalszym wzmocnieniu reform i praworządności w Albanii i Czarnogórze. UE podtrzymuje swoje zaangażowanie na rzecz europejskiej perspektywy krajów Bałkanów Zachodnich. UE będzie także nadal podkreślać w dialogu z odpowiednimi krajami Bałkanów Zachodnich swoje oczekiwania co do dalszego pogłębiania współpracy w kwestiach polityki zagranicznej oraz osiągania stopniowej zbieżności ze stanowiskami UE w zakresie polityki zagranicznej, w szczególności gdy w grę wchodzi kwestie dotyczące istotnych wspólnych interesów, np. środków ograniczających.

* Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

Proces normalizacji stosunków między Belgradem a Prisztiną (dialog ułatwiany przez UE) musi być kontynuowany w dobrej wierze w 2016 r. i później, a wszystkie uzgodnienia poczynione w trakcie dialogu muszą zostać wprowadzone w życie przez obie strony. Oczekuje się, że posiedzenia w ramach dialogu wysokiego szczebla między Prisztiną a Belgradem, ułatwianego przez wysoką przedstawiciel / wiceprzewodniczącą Komisji, będą się nadal odbywać.

W następstwie wyborów w Serbii i Kosowie w procesie tym pojawił się nowy impuls. Dalsze postępy we wprowadzaniu w życie wszystkich uzgodnień poczynionych podczas dialogu mają nadal zasadnicze znaczenie dla realizacji europejskiej perspektywy tych krajów.

W **Kosowie** w 2016 r. źródłem zagrożenia będzie nadal istotna polaryzacja – chociaż opozycja utraciła swoją wcześniejszą jedność – z możliwością ponownego wystąpienia sporadycznych aktów przemocy ze strony opozycji. Mandat misji Unii Europejskiej w zakresie praworządności (EULEX) przedłużono do czerwca 2018 r. Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między UE a Kosowem wszedł w życie 1 kwietnia 2016 r.; pierwsze posiedzenie Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia odbędzie się pod koniec 2016 r.

Kosowo poczyniło istotne postępy w realizacji wymogów planu działania dotyczącego liberalizacji reżimu wizowego, co zaowocowało złożeniem przez Komisję w maju 2016 r. formalnego wniosku o umieszczenie Kosowa w wykazie ruchu bezwizowego w ramach Schengen, przy założeniu, że przed dniem przyjęcia tego wniosku przez Parlament Europejski i Radę Kosowo ratyfikuje umowę o przebiegu granic z Czarnogórą oraz poprawi swoje osiągnięcia w walce z przestępczością zorganizowaną i korupcją. UE przypomina, że muszą zostać spełnione pozostałe dwa kryteria. UE przypomina również, że – podobnie jak w przypadku innych beneficjentów liberalizacji reżimu wizowego – może mieć zastosowanie klauzula ochronna w razie nieprzestrzegania stosownych warunków.

Podczas negocjacji akcesyjnych trzeba będzie – w następstwie otwarcia w grudniu 2015 r. pierwszych dwóch rozdziałów negocjacyjnych z **Serbią** – odnieść się do kwestii praworządności. Odnośnie dwa rozdziały (23 – wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe oraz 24 – sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo) otwarto w lipcu 2016 r., co powinno m.in. przyczynić się do poczynienia postępów w tych obszarach. UE zachęca Serbię do wykorzystania tej korzystnej dynamiki i zintensyfikowania reform ustawodawczych oraz ich skutecznego wdrażania w kluczowych obszarach reformy sądownictwa, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną oraz w obszarze wolności słowa i wolności mediów. Należy zwrócić szczególną uwagę na pełne poszanowanie praw podstawowych, w tym ochronę najsłabszych grup społecznych, zwłaszcza Romów, a także na skuteczne wdrożenie przepisów dotyczących ochrony mniejszości i niedyskryminacyjnego traktowania mniejszości narodowych w całej Serbii, m.in. w zakresie edukacji, używania języków mniejszości, dostępu do mediów i obrządków religijnych w językach mniejszości, oraz na zwalczanie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową.

Po przedterminowych wyborach parlamentarnych w kwietniu 2016 r., w których premier Aleksandar Vučić uzyskał jasne poparcie dla realizowania polityki integracji z UE, nowy rząd musi koncentrować się na kluczowych reformach. Serbia powinna także nadal w sposób konstruktywny odnosić się do wszystkich swoich sąsiadów i podtrzymywać pozytywne zaangażowanie w inicjatywy w dziedzinie współpracy regionalnej. UE będzie nadal wzywać Serbię do stopniowego dostosowywania swoich działań do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, zgodnie z ramami negocjacyjnymi.

We wrześniu 2016 r. Rada zwróciła się do Komisji o wydanie opinii na temat wniosku **Bośni i Hercegowiny** o członkostwo w UE. Kluczowe znaczenie ma stała skuteczna realizacja programu reform i jego planu działania ukierunkowana na reformę w dziedzinie społeczno-gospodarczej, w zakresie praworządności i administracji publicznej. UE będzie zwracać szczególną uwagę na wykonanie wyroku w sprawie Sejdić-Finci.

W lipcu 2016 r. został parafowany protokół w sprawie dostosowania układu o stabilizacji i stowarzyszeniu w celu uwzględnienia przystąpienia Chorwacji do UE. Mechanizm koordynacyjny ds. UE ustanowiony w sierpniu 2016 r. będzie musiał działać skutecznie, tak aby zaplanowane posiedzenia Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia oraz Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia mogły być owocne, również w kontekście procesu wydawania przez Komisję opinii w związku z wnioskiem o członkostwo w UE. We wrześniu 2016 r. podpisano nowe porozumienie z MFW. W listopadzie 2016 r. na forum Rady Bezpieczeństwa ONZ ma się odbyć głosowanie w sprawie odnowienia mandatu operacji wojskowej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie (EUFOR ALTHEA). Bośnia i Hercegowina dąży również do poczynienia postępów w zakresie jej aspiracji dotyczących członkostwa w NATO.

Była jugosłowiańska republika Macedonii nadal nie jest w pełni stabilna – przyspieszone wybory parlamentarne (które, zgodnie z porozumieniem politycznym osiągniętym – dzięki pomocy UE – między czterema głównymi partiami na przełomie czerwca i lipca 2015 r., miały się odbyć na początku 2016 r.) po dwukrotnym odroczeniu wyznaczono na 11 grudnia 2016 r. Rząd będzie jednak musiał zająć się systemowymi problemami w dziedzinie praworządności, które uwidoczniły się w wyniku ujawnienia nielegalnej inwigilacji osób publicznych. Brak reakcji w odniesieniu do tych kwestii mógłby przyczynić się do dalszej politycznej niestabilności kraju i niepokojów społecznych. Proces osób podejrzanych o terroryzm w związku z zajściami w miejscowości Kumanowo będzie kontynuowany w 2016 r. UE oczekuje, że była jugosłowiańska republika Macedonii – zgodnie z konkluzjami Rady z grudnia 2015 r. – zajmie się swoimi dobrosąsiedzkimi stosunkami z Grecją i Bułgarią oraz że wypełni w praktyce stosowne zobowiązanie podjęte przez przywódców głównych partii politycznych w ramach porozumienia z 2 czerwca. UE będzie nadal uważnie śledzić sytuację i podtrzyma swoje zaangażowanie na rzecz przystąpienia byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii do UE.

W **Czarnogórze** wiosną 2016 r. rząd i partie opozycyjne głównego nurtu uzgodniły – z myślą o przeprowadzeniu wiarygodnych wyborów powszechnych w październiku 2016 r. – rozwiązanie zakładające podział władzy, co świadczy o politycznej dojrzałości kraju. Po otwarciu w czerwcu kolejnych dwóch rozdziałów negocjacyjnych Czarnogóra czyniła dalsze postępy w zakresie praworządności, m.in. odnotowała istotne sukcesy w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną, co ma zasadnicze znaczenie dla otwarcia i zamknięcia pozostałych rozdziałów negocjacyjnych w kontekście akcesji do UE. Państwa członkowskie NATO podpisały w maju 2016 r. protokół w sprawie przystąpienia Czarnogóry, którego ratyfikacja jest w toku. Integracja euro-atlantyczna Czarnogóry będzie mieć pozytywny wpływ na stabilność w szerzej pojętym regionie.

Albania nadal odnotowywała stałe postępy w działaniach w zakresie pięciu kluczowych priorytetów (dotyczących: reformy administracji publicznej, sądownictwa, walki z korupcją, walki z przestępczością zorganizowaną, praw człowieka, w tym ochrony mniejszości, i wdrożenia praw własności) ustalonych w kontekście rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych. Należy zapewnić ich trwałe, wszechstronne i inkluzywne wdrożenie. Najważniejsze przepisy dotyczące kompleksowej reformy służącej wzmocnieniu niezawisłości i rozliczalności systemu sądowego zostały przyjęte przez parlament Albanii latem 2016 r.; w tym samym roku kraj ten powinien być w stanie rozpocząć istotne działania wdrażające. Wymagane będą dalsze wysiłki podejmowane w zakresie tych kluczowych priorytetów.

Aby było możliwe zajęcie się pozostałymi kwestiami związanymi z **migracją** na szlaku zachodniobałkańskim, trzeba będzie utrzymywać ścisłą koordynację działań i współpracę z państwami tego regionu przez cały 2016 r., w tym monitorowanie pomocy udzielonej w zakresie zarządzania granicami, poprawy zdolności recepcyjnych i zwalczania sieci przemytniczych. W pozostałych krajach Bałkanów Zachodnich trzeba będzie wdrożyć planowanie ewentualnościowe w odniesieniu do alternatywnych szlaków migracyjnych; priorytetowe znaczenie dla ograniczenia ewentualnego dalszego rozwoju przemytu w regionie ma stałe monitorowanie sytuacji, w szczególności za pośrednictwem agencji UE.

Obejmująca wszystkie strony **współpraca regionalna i stosunki dobrosąsiedzkie** będą nadal bardzo istotne dla stabilności i europejskiej perspektywy krajów regionu Bałkanów Zachodnich. W 2016 r. wciąż będą konieczne stałe działania ułatwiające włączanie wszystkich stron, zwłaszcza w odniesieniu do regionalnych inicjatyw/forów w dziedzinie praworządności. Podczas szczytu procesu współpracy w Europie Południowo-Wschodniej 1 czerwca w Sofii oraz konferencji paryskiej 4 lipca 2016 r. w ramach procesu berlińskiego (szczyt krajów regionu Bałkanów Zachodnich) rozmawiano o nagłych kwestiach politycznych oraz zaawansowanej łączalności transportowej i energetycznej w obrębie tego regionu oraz między nim a UE. Na konferencji paryskiej koncentrowano się także na inicjatywach dotyczących młodzieży, takich jak Program pozytywnych działań na rzecz młodzieży z krajów regionu Bałkanów Zachodnich zainicjowany w 2015 r. w ramach procesu Brdo-Brijuni. Program Rady Współpracy Regionalnej na lata 2017–2019, który został zatwierdzony w czerwcu 2016 r., będzie w dalszym ciągu kłaść nacisk na kwestie podstawowe, takie jak praworządność, reforma zarządzania gospodarczego i administracji publicznej, w celu zapewnienia większej integracji krajów całego regionu Bałkanów Zachodnich i innych członków Rady Współpracy Regionalnej. UE będzie nadal wspierać inicjatywy i struktury, które wzmacniają współpracę regionalną uwzględniającą wszystkie zainteresowane strony w Europie Południowo-Wschodniej i w regionie Bałkanów Zachodnich.

UE uznała Bałkany Zachodnie za jeden z priorytetowych regionów, jeżeli chodzi o działania zewnętrzne w dziedzinie **zwalczania terroryzmu**. ESDZ i służby Komisji będą zacieśniać współpracę między agencjami UE a właściwymi organami krajów Bałkanów Zachodnich w zakresie zwalczania terroryzmu i przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi, koncentrując się na działaniach koordynacyjnych poprzez realizację inicjatywy dotyczącej zwalczania terroryzmu na Bałkanach Zachodnich, z którą wyszła Słowenia. ESDZ, służby Komisji i inne zainteresowane strony przygotowują w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej projekt dotyczący pomocy regionalnej na lata 2017–2019 w dziedzinie walki z terroryzmem, przestępczości zorganizowanej i bezpieczeństwa granic.

Europa Zachodnia

Jeśli chodzi o stosunki UE ze **Szwajcarią**, rok 2016 ma kluczowe znaczenie. Konstytucja Szwajcarii wymaga, by do lutego 2017 r. Rada Federalna przełożyła wyniki referendum z 9 lutego 2014 r. na przepisy wykonawcze. Ustawodawstwo to może okazać się niezgodne z umową między UE a Szwajcarią w sprawie swobodnego przepływu osób. Zarówno Szwajcaria, jak i UE będą musiały dokonać strategicznych wyborów. Charakter naszych ogólnych stosunków będzie w oczywisty sposób zależeć od wyników tego procesu.

Kontynuowana była ścisła współpraca i wymiana ze Szwajcarią w takich obszarach, jak kwestie dotyczące Zakaukazia (szwajcarski specjalny wysłannik w ramach OBWE), proces demokratyczny w Afryce Północnej, proces pokojowy na Bliskim Wschodzie i Iran. Choć nie ma porozumienia w sprawie dostosowań między UE a Szwajcarią, państwo to prawdopodobnie nadal będzie w sposób autonomiczny przyłączać się do stanowisk i środków UE.

UE i **Norwegia** prowadzą bardzo dobrą i ścisłą współpracę w dziedzinie polityki zagranicznej, w szczególności w kwestiach związanych z Bliskim Wschodem (Norwegia przewodniczy pracom komitetu łącznikowego ad hoc ds. Palestyny), Syrią i Rosją/Ukrainą oraz w kwestiach dotyczących Arktyki. Norwegia uczestniczy również w rozmowach pokojowych z Kolumbią (wraz z Kubą występuje w charakterze mediatora). Norwegia pozostanie jednym z kluczowych partnerów w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego, bezpieczeństwa, migracji, walki ze zmianą klimatu, rozwiązywania kryzysów, zapewniania pomocy rozwojowej oraz propagowania praw człowieka.

Stosunki z **państwami o małym obszarze: Andorą, Monako i San Marino** nabrały nowej dynamiki, od chwili gdy na początku 2015 r. rozpoczęto negocjacje dotyczące układu o stowarzyszeniu lub kilku układów o stowarzyszeniu. Negocjacje będą kontynuowane przez cały 2016 r.: dokonany zostanie szeroko zakrojony przegląd odnośnego dorobku prawnego UE w dziedzinie czterech swobód, przeprowadzona zostanie też dyskusja na temat przyszłej struktury instytucjonalnej naszych stosunków.

Azja Środkowa

W Azji Środkowej UE koncentruje się na wspieraniu rozwoju gospodarczego i dobrych rządów w celu wzmocnienia stabilności w regionie, zgodnie ze **strategią UE wobec Azji Środkowej** przyjętą w czerwcu 2015 r. UE, we współpracy z innymi krajami i organizacjami działającymi w regionie, ma również na celu propagowanie synergii, zwłaszcza w stosunkach z Afganistanem. Oprócz rozwoju gospodarczego i dobrych rządów, UE stara się także wspierać dalszą współpracę w sektorze edukacji, kwestiach dotyczących wody i środowiska oraz praworządności; wspomaga również wzmocnianie ochrony praw człowieka. Dialog na temat polityki i bezpieczeństwa na wysokim szczeblu, który odbył się w maju 2016 r., oraz posiedzenie ministerialne UE–Azja Środkowa z 4 października świadczą o istnieniu ugruntowanych mocnych stosunków instytucjonalnych między zainteresowanymi stronami.

Istotne będzie zapewnienie pomyślnego tymczasowego stosowania i ratyfikacji wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy z **Kazachstanem**. W **Kirgistanie** w 2017 r. mają zostać przeprowadzone wybory prezydenckie – udane demokratyczne przekazanie władzy będzie służyć za ważny przykład dla całego regionu. **Uzbekistan** rozpoczyna nowy etap swojej historii po śmierci prezydenta Islama Karimowa – nawiązanie stosunków z nowymi przywódcami tego najludniejszego kraju Azji Środkowej będzie miało duże znaczenie dla UE. **Tadżykistan** stoi w obliczu licznych wyzwań – od pogarszającej się sytuacji gospodarczej po coraz bardziej represyjne środki wobec opozycji – które należy uważnie monitorować. Wzmocnienie więzi z **Turkmenistanem** ma duże znaczenie, zważywszy w szczególności na potencjał tego kraju jako ważnego dostawcy gazu do południowego korytarza gazowego.

Arktyka

Świat zwraca obecnie dużo większą uwagę na **Arktykę** ze względu na wyzwania i możliwości wynikające ze zmiany klimatu związane z dostępem do nowych źródeł energii i minerałów oraz otwarciem nowych szlaków żeglugowych. W kwietniu 2016 r. WP i Komisja przedstawiły wspólny komunikat dotyczący zintegrowanej polityki Unii Europejskiej w sprawie Arktyki przyjęty z zadowoleniem przez Radę w jej konkluzjach z 20 czerwca 2016 r. Polityka ta uwzględnia te najnowsze wydarzenia, jak również społeczno-gospodarcze aspiracje lokalnych mieszkańców oraz konieczność utrzymania statusu Arktyki jako regionu konstruktywnej współpracy międzynarodowej.

Południowe sąsiedztwo

Stabilizacja w regionie pod względem politycznym i gospodarczym oraz pod względem bezpieczeństwa będzie jednym z głównych elementów polityki UE. UE rozpocznie z krajami południowego sąsiedztwa nowy etap współpracy z myślą o budowie skuteczniejszego partnerstwa w kontekście zrewidowanej europejskiej polityki sąsiedztwa, w oparciu o większe zróżnicowanie i wspólną odpowiedzialność. UE będzie także nadal wspierać dalszą integrację regionalną, w szczególności poprzez inicjatywy w ramach Unii dla Śródziemnomorza, i pogłębiać dialog ze światem arabskim, aby zwiększać potencjał współpracy z takimi organizacjami, jak Liga Państw Arabskich oraz OWI.

UE intensyfikuje współdziałanie z krajami, które realizują reformy polityczne i gospodarcze, takimi jak Tunezja, Jordania i Maroko. Przełoży się to na zacieśniony dialog polityczny, znaczną pomocą finansową ze strony UE (w postaci dotacji i pożyczek), wypracowanie porozumienia co do priorytetów naszego partnerstwa, jak również na postępy w kluczowych obszarach polityki. Jeśli chodzi konkretnie o kwestie bezpieczeństwa, w nawiązaniu do konkluzji Rady oraz oświadczenia członków Rady Europejskiej z lutego 2015 r., UE rozpoczęła z poszczególnymi partnerami dialog na temat zwalczania terroryzmu, a w wyniku przeglądu EPS zaproponowano środki służące wzmocnieniu odporności partnerów na zagrożenia, np. środki w zakresie przeciwdziałania zagrożeniu terrorystycznemu i zapobiegania radykalizacji, a także wspierania reformy sektora bezpieczeństwa oraz zarządzania granicami. Dialog będzie też nadal należał do priorytetów w dziedzinie zarządzania migracjami. Jordania i Liban otrzymają kompleksowe wsparcie w postaci unijnych porozumień w związku z kluczową rolą tych krajów jako państw, które przyjęły prawie 2 miliony syryjskich uchodźców².

UE jest zaangażowana na rzecz przemian demokratycznych w **Tunezji**; wzmocni także wsparcie dla wysiłków tego kraju podejmowanych, aby sprostać stojącym przed Tunezją poważnym wyzwaniom i promować długofalową stabilność, odporność, dobre rządy, rozwój społeczno-gospodarczy i bezpieczeństwo w oparciu o wspólny komunikat przedstawiony przez Komisję i WP we wrześniu 2016 r.

² Zob. komunikat w sprawie ustanowienia nowych ram partnerstwa.

W **Libii** UE wspiera Radę Prezydencką i rząd jedności narodowej, ustanowione po podpisaniu w grudniu 2015 r. libijskiego porozumienia politycznego popieranego przez ONZ oraz przyjęciu w grudniu 2015 r. rezolucji RB ONZ nr 2259, aby pomóc tym organom położyć kres obecnemu kryzysowi politycznemu i kryzysowi bezpieczeństwa. UE uruchomiła pakiet współpracy o wartości 100 mln EUR przeznaczony na wsparcie rządu jedności narodowej i narodu libijskiego; część działań z tego pakietu jest już realizowana.

UE dąży do wzmocnienia strategicznego dialogu, który prowadzi z **Marokiem**, w szczególności na temat bezpieczeństwa, reform demokratycznych i migracji, z myślą o stawieniu czoła aktualnej sytuacji i wykorzystaniu pełnego potencjału naszego partnerstwa.

Algieria okazała się być wiarygodnym partnerem, jeżeli chodzi o kwestie bezpieczeństwa i energii. W toku są negocjacje w sprawie priorytetów nowego partnerstwa.

UE negocjuje również priorytety partnerstwa z **Egiptem**; kluczowe znaczenie w naszych stosunkach z tym krajem będą mieć nadal kwestie dotyczące reform demokratycznych, rozwoju społeczno-gospodarczego i praw człowieka, przy uwzględnieniu kluczowej roli Egiptu w dziedzinie bezpieczeństwa regionalnego, w tym w zwalczaniu terroryzmu.

Zgodnie z przeglądem EPS priorytety partnerstwa są także przedmiotem negocjacji z **Jordanią** i **Libanem**.

Proces pokojowy na Bliskim Wschodzie

W kontekście impasu procesu pokojowego na Bliskim Wschodzie UE, także za pośrednictwem SPUE, pogłębi współpracę ze stronami i międzynarodowymi partnerami, aby stworzyć nową dynamikę sprzyjającą negocjacjom. UE ponownie oświadcza, że zdecydowanie popiera rozwiązanie dwupaństwowe i że będzie kontynuować aktualną politykę, zgodną z sukcesywnymi konkluzjami Rady, oraz ponownie wyraża zaniepokojenie faktem, że rozwiązanie to jest coraz bardziej zagrożone. UE przypomina, że osiedla są w świetle prawa międzynarodowego nielegalne, stanowią przeszkodę dla pokoju i zagrażają możliwości wprowadzenia w życie rozwiązania dwupaństwowego; ponownie wyraża także stanowczy sprzeciw wobec izraelskiej polityki osadnictwa i działań podejmowanych w tym zakresie, takich jak rozbiórka i konfiskata m.in. obiektów finansowanych przez UE. UE jest głęboko zaniepokojona niekończącą się falą przemocy powodującą liczne ofiary śmiertelne w Izraelu i na terytoriach palestyńskich. UE zdecydowanie potępia zamachy terrorystyczne i akty przemocy – m.in. powodujące śmierć dzieci – niezależnie od tego, która strona dopuszcza się tych czynów i w jakich okolicznościach.

W nadchodzących miesiącach współpraca w ramach kwartetu bliskowschodniego oraz współdziałanie z innymi zainteresowanymi podmiotami w regionie i poza nim będzie miała zasadnicze znaczenie dla zapewnienia wzmocnionych ram wielostronnych. UE będzie nadal przypominała obu stronom, by poważnie potraktowały zalecenia zawarte w niedawnym sprawozdaniu opracowanym przez kwartet. UE jest zdeterminowana, by wraz z innymi partnerami międzynarodowymi i regionalnymi wnieść konkretny i istotny wkład w globalny pakiet zachęt dla stron do zapewnienia pokoju, z myślą o międzynarodowej konferencji, która ma się odbyć przed końcem bieżącego roku. UE potwierdza także swoją propozycję zapewnienia bezprecedensowego pakietu wsparcia politycznego, gospodarczego i w zakresie bezpieczeństwa; propozycja ta ma zostać złożona obu stronom w kontekście porozumienia o ostatecznym statusie i ma być wspólnie z nimi rozwijana.

Zatoka Perska / kraje Lewantu

UE dąży do bliższej współpracy z **państwami Zatoki Perskiej** w przewyżnianiu wyzwań występujących w tym regionie (w szczególności w Jemenie, Syrii/Iraku, Rogu Afryki), a także w tworzeniu bardziej ustrukturyzowanych ram dla swojego zaangażowania w związku z wieloma wspólnymi wyzwaniami, takimi jak bezpieczeństwo, zwalczanie terroryzmu, zwalczanie radykalizacji, czy migracja. Wspólnym celem nadal będzie regularny dialog dotyczący praw człowieka w regionie. W tym celu UE będzie w dalszym ciągu rozwijać ważne stosunki z Radą Współpracy Państw Zatoki (RWPZ).

UE będzie kontynuować wdrażanie swojej strategii w sprawie Syrii, Iraku i zagrożenia związanego z działalnością Daisz, zgodnie z konkluzjami Rady przyjętymi 23 maja 2016 r. Kwestie dotyczące **Syrii** będą mieć nadal kluczowe znaczenie dla UE, która jest w pełni zaangażowana we wdrażanie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ (RB ONZ) nr 2254, w szczególności jeśli chodzi o dostęp pomocy humanitarnej, zaprzestanie wrogich działań prowadzące do zawieszenia broni i postępy w przemianach politycznych. UE będzie kontynuować te wysiłki oraz przyczyniać się do wspierania wewnętrzasyryjskich rozmów i łagodzenia napięć w regionie.

Jeżeli chodzi o **Irak**, UE zapewni rządowi tego kraju wzmocnione wsparcie w jego staraniach na rzecz przeprowadzenia reform o podstawowym znaczeniu dla osiągnięcia pojednania narodowego i ugruntowania systemu demokratycznego opartego na pluralistycznym sprawowaniu rządów i praworządności. UE przeanalizuje dalsze możliwości wsparcia Rządu Federalnego Iraku i Regionalnego Rządu Kurdystanu w przywracaniu zdrowej gospodarki i finansów. UE skupi się także na stabilizacji i odbudowie obszarów wyzwolonych spod kontroli Daisz, w ścisłej koordynacji działań z partnerami międzynarodowymi.

Dalsza pełna i skuteczna realizacja Wspólnego kompleksowego planu działania dotyczącego programu jądrowego **Iranu**, a także rezolucji RB ONZ nr 2231 wciąż będzie miała priorytetowe znaczenie. Odnowienie stosunków dwustronnych w oparciu o pełne wdrożenie tego planu będzie miało podstawowe znaczenie dla zakończenia trwającej od dekady przerwy w kontaktach; nasza strategia zakładająca stopniowe zaangażowanie będzie obejmować współpracę w kwestiach gospodarczych i handlowych; będzie też dotyczyć zagadnień regionalnych i praw człowieka. Wizyta wysokiej przedstawiciel / wiceprzewodniczącej Komisji w Teheranie 16 kwietnia 2016 r. przygotowała grunt pod te intensywne prace.

Kryzys migracyjny w Europie jeszcze bardziej unaoczniał, jak ważne jest, by zwiększyć zaangażowanie UE w tym regionie. W następstwie szczytu poświęconego migracji zorganizowanego w Valletcie w listopadzie 2015 r. kraje Afryki Północnej otrzymują dodatkowe wsparcie w dziedzinie migracji, w szczególności poprzez fundusz powierniczy dla Afryki; wsparcie to może zostać dodatkowo zwiększone. Ponadto już udzielana krajom regionu istotna pomoc humanitarna zostanie jeszcze bardziej zintensyfikowana w oparciu o wyniki konferencji londyńskiej „Wsparcie dla Syrii i regionu”, która odbyła się w lutym 2016 r.; UE zobowiązała się wtedy, by – oprócz wkładów państw członkowskich – krajom sąsiadującym z Syrią przekazać w latach 2016–2017 ponad 2,4 mld EUR w celu złagodzenia skutków kryzysu. Łączne środki zadeklarowane przez UE stanowiły ponad dwie trzecie pomocy międzynarodowej. Będą one obejmować sfinalizowanie porozumień UE z Libanem i Jordanią, na mocy których kraje te będą miały szerszy dostęp do pełnego zestawu instrumentów UE w celu pobudzenia gospodarek tych krajów, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony oraz dostępu do usług socjalnych i pracy dla uchodźców. Ponadto na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej uruchomiono dwa regionalne programy rozwoju i ochrony w celu wsparcia krajów partnerskich w zakresie zarządzania przepływami uchodźców.

Kwestie dotyczące bezpieczeństwa będą nadal bardzo ważnymi elementami programów politycznych, mającymi wpływ na prace i priorytety samorządów regionalnych w wielu krajach, często ze szkodą dla demokratycznego sprawowania rządów, mimo że nie zostały jeszcze podjęte odpowiednie działania w odniesieniu do sytuacji społecznej i politycznej, która stanowiła zarzewie arabskiej wiosny przed pięciu laty. Pluralizm polityczny nadal napotyka trudności, a w niektórych krajach został wręcz ograniczony. Niedociągnięcia w systemie edukacji są nadal poważne, a sytuacja pogorszyła się w związku z kryzysem uchodźczym. Załamanie cen ropy naftowej miało istotny wpływ na wzrost gospodarczy.

Rok 2016 będzie miał zasadnicze znaczenie dla tego regionu ze względu na pojawienie się istotnych nowych zmiennych w i tak już trudnych i spolaryzowanych stosunkach pomiędzy kilkoma państwami. Trzeba będzie szczegółowo ocenić skutki: ewentualnego utrzymywania się niedawnej tendencji dotyczącej spadku cen ropy naftowej, pogłębiających się podziałów między różnymi wyznaczeniami i nowej dynamiki, która może się pojawić w wyniku zniesienia międzynarodowych sankcji wobec Iranu.

AMERYKA PÓŁNOCNA, ŚRODKOWA I POŁUDNIOWA

Partnerstwo strategiczne UE z **USA** nadal ma zasadnicze znaczenie w świetle wyzwań na szczeblu ogólnoświatowym i wyzwań dla polityki zagranicznej, takich jak konflikt na Ukrainie, walka z Daiszem i wysiłki na rzecz zapewnienia pokoju w Syrii i Libii, rozwiązanie problemu migracji oraz wdrażanie Wspólnego kompleksowego planu działania z Iranem. UE podtrzymuje swoje pełne zaangażowanie na rzecz wypracowania ambitnego, kompleksowego i wyważonego transatlantyckiego partnerstwa handlowo-inwestycyjnego (TTIP) o wysokiej jakości ze Stanami Zjednoczonymi. Na szczególną uwagę zasługuje będzie współpraca między UE a USA w dziedzinie energii i Tarcza Prywatności UE–USA. Pełne wzajemne zniesienie obowiązku wizowego dla wszystkich obywateli UE podróżujących do USA pozostaje jednym z istotnych priorytetów. W obszarze bezpieczeństwa i obrony UE i USA powinny jak najszybciej zakończyć negocjacje dotyczące Umowy nabycia i usług wzajemnych. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo przestrzeni kosmicznej, w tym roku Rada rozpocznie negocjacje w sprawie dostępu USA do usługi publicznej o regulowanym dostępie Galileo.

Nowy rząd **Kanady** zasygnalizował chęć dalszego pogłębienia i tak już bardzo dobrej współpracy z UE. Rzeczywiście nadarza się ku temu okazja – chodzi mianowicie o możliwość podpisania i wdrożenia umowy o partnerstwie strategicznym oraz kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA). Cel polegający na pełnym wzajemnym zniesieniu obowiązku wizowego dla wszystkich obywateli UE podróżujących do Kanady nadal będzie jednym z istotnych priorytetów na rok 2016. UE będzie także zwracać uwagę na zobowiązanie Kanady do współpracy w zakresie WPBiO. W czerwcu odbyła się oficjalna wizyta wysokiej przedstawiciel / wiceprzewodniczącej Komisji, a na 27 października 2016 r. zaplanowano kolejny szczyt UE–Kanada.

W 2016 r. UE będzie kontynuowała działania mające na celu modernizację umowy globalnej z **Meksykiem**, tak by uaktualnić jej postanowienia handlowe oraz wzmocnić ramy naszego dwustronnego dialogu na temat kwestii globalnych (zwłaszcza zmiany klimatu i energii, bezpieczeństwa żywnościowego, globalnej gospodarki i bezpieczeństwa światowego). Formalne negocjacje w sprawie modernizacji umowy rozpoczęły się w czerwcu 2016 r. Jeśli chodzi o **Amerykę Środkową**, UE będzie nadal uważnie śledzić sytuację w **Gwatemali**. UE obserwowała wybory w 2015 r., w wyniku których powstał nowy rząd. UE wysłała misję powyborczą do **Hondurasu**, by ocenić postępy reformy ordynacji wyborczej w zakresie sprawowania rządów. W obu krajach UE będzie nadal wspierać krajowe wysiłki na rzecz wdrażania reform oraz poprawy praworządności i przestrzegania praw człowieka. Jeśli chodzi o **Nikaraguę**, UE będzie obserwować sytuację polityczną, w szczególności zbliżające się wybory; będą ją też interesować stosunki **Kostaryki** z Systemem Integracji Środkowoamerykańskiej (SICA) i przebieg kubańskiego kryzysu migracyjnego. Przedmiotem uwagi UE będą reakcje zainteresowanych krajów na uruchomioną niedawno strategię zewnętrzną UE na rzecz efektywnego opodatkowania.

UE będzie nadal wspierać regionalne strategie na rzecz poprawy sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Ameryce Środkowej i na Karaibach. W regionie **Karaibów** UE i **Kuba** wznowiły formalny dialog polityczny, uzgodniły ustanowienie dialogu dotyczącego praw człowieka oraz zakończyły negocjacje w sprawie umowy o dialogu politycznym i współpracy i czynią przygotowania do jej podpisania. W przypadku **Haiti** konieczne będzie dalsze ścisłe monitorowanie w związku z rządem tymczasowym podczas skomplikowanego procesu wyborczego. W **Republice Dominikańskiej** uważnie śledzona będzie kwestia uregulowania statusu osób pochodzenia haitańskiego. UE wyraża też poparcie dla misji Organizacji Państw Amerykańskich w roli mediatora w sporze granicznym między **Belize** i **Gwatemalą**, zachęcając jednocześnie do inicjatyw politycznych z obu stron. Jeśli chodzi o **regionalne podejście dotyczące regionu Karaibów**, w oparciu o wspólne oświadczenie UE–CARIFORUM najważniejsze tematy w 2016 r. obejmują między innymi pogłębienie dialogu politycznego UE–CARIFORUM i intensyfikację wysiłków na rzecz wdrożenia wspólnego partnerstwa strategicznego UE–Karaiby z 2012 r.

W odniesieniu do **Ameryki Południowej** UE nada nowy impuls negocjacjom z **Mercosurem** dotyczącym układu o stowarzyszeniu; utrzyma partnerstwo strategiczne z **Brazylią** i uruchomi inicjatywy służące zacieśnieniu partnerstwa i współpracy z **Argentyną**. UE będzie nadal uważnie przyglądać się niestabilnej sytuacji w **Wenezueli**. Proces pokojowy w **Kolumbii** będzie nadal traktowany ze szczególną uwagą. Przedmiotem szczególnej uwagi będzie nadal wsparcie dla procesu pokojowego w **Kolumbii** (poprzez działalność specjalnego wysłannika wysokiej rangi przedstawicieli / wiceprzewodniczącej Komisji Eamona Gilmore'a oraz przy uwzględnieniu możliwości utworzenia funduszu powierniczego UE). W **Ekwadorze** UE będzie monitorować wdrażanie umowy o handlu, która – jak oczekuje UE – ma wejść w życie 1 stycznia 2017 r. W **Chile** UE będzie kontynuować współpracę w ramach zarządzania kryzysowego UE („umowa w sprawie ram udziału”). UE potwierdza, że będzie nadal z zaangażowaniem dążyć do wypracowania ambitnego zmodernizowanego układu o stowarzyszeniu. Negocjacje w sprawie modernizacji układu o stowarzyszeniu UE–Chile mogłyby się rozpocząć w najbliższej przyszłości. Stosunki z **Paragwajem** i **Urugwajem** będą się koncentrować na kwestiach integracji gospodarczej i sprawowania rządów. W odniesieniu do **Peru** trzeba będzie podjąć działania następcze względem umowy o zniesieniu wiz i misji obserwacji wyborów. Jeśli chodzi o **Boliwię**, istotnymi tematami będą współpraca w dziedzinie walki z nielegalną produkcją narkotyków oraz polityka rządu na rzecz reformy sektora sprawiedliwości.

UE będzie również nadal prowadzić współpracę z Organizacją Państw Amerykańskich i Wspólnotą Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów (CELAC). Posiedzenie ministerialne UE–CELAC, które ma się odbyć w październiku 2016 r., powinno stanowić podstawę przygotowań do szczytu UE–CELAC planowanego na 2017 r. Państwa CELAC są ważnymi partnerami regionalnymi, z którymi UE współpracuje w kluczowych obszarach, takich jak prawa człowieka i praworządność, zmiana klimatu i zrównoważony rozwój. Ponadto nadają one wymiar kontynentalny unijnym inicjatywom politycznym. UE z zadowoleniem przyjmuje także osiągnięcia Sojuszu Pacyfiku i zobowiązuje się do pogłębienia dialogu z jego członkami.

Rok 2016 jest ważny dla stosunków UE z Afryką. W niektórych częściach tego kontynentu odnotowano wzrost gospodarczy i coraz większy dobrobyt. Jednocześnie nadal występują tu wyzwania polityczne, często potęgowane przez inne czynniki, zwłaszcza jeżeli chodzi o gospodarkę, demografię i bezpieczeństwo. Kwestie budzące największy niepokój mają dwójaki charakter: (i) podatność wielu krajów na zagrożenia dla bezpieczeństwa powodowane przez radykalizację, brutalny ekstremizm i terroryzm, począwszy od regionu Sahelu, przez basen jeziora Czad po Róg Afryki; (ii) brak postępów w zakresie sprawowania rządów, najmocniej uwidaczniający się w postaci słabego tempa ewolucji demokracji przedstawicielskiej, ale także w dziedzinie bezpieczeństwa i gospodarki. Skrajne ubóstwo i brak bezpieczeństwa żywnościowego nadal stanowią wyzwanie w niektórych częściach Afryki Subsaharyjskiej.

Oczywiście trzeba będzie poświęcić wiele pracy, by rozwijać naszą aktywną rolę w działaniach na rzecz rozwiązywania kryzysów i konfliktów. W Rogu Afryki **Somalia** stoi przed ważną próbą, jaką są działania wyborcze, które mają się odbyć do końca roku, by wprowadzić trwały system federacyjny. W **Sudanie** UE powinna wspierać wysiłki na rzecz wypracowania całościowego i pluralistycznego rozwiązania politycznego. Tymczasowy rząd jedności narodowej Sudanu Południowego stoi przed ogromnymi wyzwaniami politycznymi, gospodarczymi i humanitarnymi w następstwie wojny domowej, z dużym ryzykiem ponownego nasilenia się aktów przemocy; trwale zaangażowanie UE będzie miało kluczowe znaczenie dla wspierania kompleksowego wdrożenia porozumienia pokojowego z 2015 r. i dla rozwiązania kwestii wysiedleń spowodowanych przez konflikt.

Sytuacja w regionie Sahelu jest w dalszym ciągu niestabilna. W **Mali** realizacja porozumienia pokojowego podpisanego w czerwcu 2015 r. nadal przebiega powolnie, co powoduje pogorszenie sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w północnej i środkowej części kraju. Dlatego Mali pozostaje powodem do niepokoju w tym regionie. Malijskie strony muszą w większym stopniu zaangażować się w realizację porozumienia pokojowego. Utrzymują się również obawy co do sytuacji w Libii. UE z zadowoleniem odnotowuje silniejszą współpracę regionalną (Grupa Pięciu na rzecz Sahelu – G5) i wspiera ją poprzez instrumenty finansowe i dialog polityczny: 17 czerwca 2016 r. wysoka przedstawiciel organizuje posiedzenie na szczęblu ministrów z krajami Sahelu należącymi do G5. Kompleksowa odpowiedź na **kryzys w regionie jeziora Czad**, obejmująca walkę z Boko Haram, powinna być skuteczniejsza; należy też kontynuować starania na rzecz bardziej skoordynowanych działań regionalnych.

W Afryce Środkowej, w następstwie niedawnych wyborów prezydenckich w **Republice Środkowoafrykańskiej** nowy rząd może rozpocząć odbudowę kraju i jego instytucji, jednak ogólna sytuacja jest nadal niestabilna. Kryzys w **Burundi** wystawia na próbę międzynarodowe zobowiązanie do wypełnienia „obowiązku ochrony”, ponieważ przy braku rozwiązania politycznego wciąż istnieje ryzyko masowych aktów okrucieństwa i niepokojów regionalnych. Sytuacja w **Demokratycznej Republice Konga** jest krytyczna; wszystkie strony muszą zaangażować się w pluralistyczny proces w celu zapewnienia ochrony podstawowych wolności oraz utorowania drogi ku pokojowym, wiarygodnym, pluralistycznym, przejrzystym i terminowym wyborom. UE nadal będzie obserwować rozwój sytuacji w **Gabonie**.

W tym kontekście **bezpieczeństwo, poszanowanie praw człowieka i odporność** nabiorą jeszcze większego znaczenia w Afryce Subsaharyjskiej. W lutym 2016 r. UA była gospodarzem konferencji darczyńców mającej na celu uruchomienie dodatkowych zasobów na rzecz wielonarodowej wspólnej grupy zadaniowej po to, by zwalczać Boko Haram. W dalszym ciągu będzie omawiana kwestia zwiększenia wysiłków na rzecz zwalczania ekstremizmu. UE musi udoskonalić strategię przeciwdziałania radykalizacji postaw i swoje ewentualne reakcje polityczne. Chodzi m.in. o zwiększenie środków w ramach WPBiO i środków budowania zdolności. Jednak apel o „silniejsze” państwa będzie musiał zostać ujęty w odpowiednim ogólnym podejściu w ramach ładu politycznego obejmującym pełne poszanowanie praw podstawowych i praworządności.

Kryzys migracyjny nadał naszym stosunkom z Afryką nowy wymiar i wprowadził do nich nowe podmioty. Kwestia powrotu tysięcy migrantów o nieuregulowanym statusie stanowi wyzwanie dla UE. UE położy nacisk na to, by zająć się pierwotnymi przyczynami migracji w celu ograniczenia nieuregulowanej migracji z Afryki do Europy. UE może odegrać znaczącą rolę we wdrażaniu programu ustalonego na szczycie w Valletcie i włączaniu kwestii migracji, w tym readmisji, w ogólne stosunki polityczne poprzez optymalne wykorzystanie kryzysowego funduszu powierniczego jako dodatkowego narzędzia. Dialogi wysokiego szczebla z poszczególnymi krajami, porozumienia migracyjne, proces rabacki i proces chartumski oraz działania następcze względem konferencji w Valletcie wymagają zdecydowanego i zintegrowanego działania. Wszystkie te działania ulegną przyspieszeniu poprzez wdrożenie podejścia wynikającego z nowego partnerstwa opartego na komunikacie Komisji Europejskiej w sprawie utworzenia nowych ram partnerstwa z państwami trzecimi w ramach Europejskiego programu w zakresie migracji, zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z czerwca 2016 r.

Etiopia, Mali, Niger, Nigeria i Senegal zostały uznane za kraje priorytetowe w ramach nowego podejścia przedstawionego przez UE³.

Rzetelne i wiarygodne działania wyborcze i poszanowanie konstytucyjnych ograniczeń kadencji znowu są kwestią sporną w Afryce, zwłaszcza w wielu krajach Afryki Środkowej, w których w 2016 r. mają się odbyć wybory. Rok 2016 będzie zatem punktem zwrotnym dla wiarygodności zaangażowania Afryki na rzecz demokratycznych przemian. UE będzie obecna poprzez swoje misje obserwacji wyborów oraz misje ekspertów ds. wyborów. Działania wyborcze prowadzone w sposób kontrowersyjny spowodowały tarcia w naszym dialogu politycznym; w związku z tym nasza odpowiedź musi być zgodna z podstawowymi zasadami i musi uwzględniać sytuację poszczególnych krajów. Nasze wysiłki będą najprawdopodobniej skuteczniejsze, gdy będą podejmowane w ramach szerszych działań afrykańskich i międzynarodowych. Będzie to miało priorytetowe znaczenie ze względu na ryzyko przemocy wyborczej.

Nadal współpracujemy z krajami **Unii Afrykańskiej** (UA), a ostatnie posiedzenie członków Komisji Europejskiej i obecnej Komisji UA odbyło się w Addis Abebie w kwietniu 2016 r. Prace te będą kontynuowane w ramach przygotowań do szczytu UE–Afryka w 2017 r.

UE nadal będzie opierać się na takich podstawach jak: posiedzenie na szczeblu ministrów z Grupą Pięciu na rzecz Sahelu, które odbyło się w czerwcu; dialog ministerialny z Nigerią w marcu w Brukseli; drugi szczyt bezpieczeństwa regionalnego w maju w Abudży oraz dialog ministerialny z Angolą zaplanowany na drugą połowę roku w Brukseli.

UE będzie kontynuować strategiczną refleksję nad stosunkami między UE a AKP po 2020 r., analizując różne opcje dotyczące kształtu przyszłej umowy, po wygaśnięciu umowy z Kotonu.

³ Zob. komunikat w sprawie nowego partnerstwa w dziedzinie migracji.

REGION AZJI I PACYFIKU

Współpraca UE z regionem Azji i Pacyfiku będzie nadal pogłębianą ze względu na to, że w regionie tym znajdują się cztery kraje będące partnerami strategicznymi UE (Chiny, Indie, Japonia i Republika Korei) oraz że nadal odnotowuje się w nim wysokie wskaźniki wzrostu – pomimo niedawnego spowolnienia – a także ze względu na to, że region ten stoi przed ważnymi wyzwaniami w dziedzinie bezpieczeństwa i stabilności, mającymi bezpośrednie i pośrednie skutki dla UE. UE w dalszym ciągu będzie jednym z najważniejszych inwestorów i darczyńców w kontekście pomocy finansowej na rzecz rozwoju i, co równie ważne, będzie odgrywać kluczową rolę w tym zakresie rozwoju poprzez zacieśnianie stosunków handlowych z regionem Azji i Pacyfiku oraz zintensyfikowanie działań wspierających jego stabilność i bezpieczeństwo.

UE czyni postępy w negocjacjach dotyczących **umów i porozumień politycznych, handlowych i w dziedzinie bezpieczeństwa** z krajami w całym regionie; mają one służyć wspieraniu naszych celów, którymi są zrównoważony rozwój, szersza współpraca i zwiększony dostęp do rynku w tym regionie. Rozwijane będą działania w ramach umowy o wolnym handlu z Koreą Południową. Paraflowano szereg porozumień, a działania prowadzące do ich podpisania i wdrożenia będą kontynuowane; chodzi tu o negocjacje w sprawie umowy ramowej z Australią i Nową Zelandią; negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu z Wietnamem; oraz negocjacje w sprawie umowy o współpracy na rzecz partnerstwa i rozwoju z Afganistanem. UE pozostaje w pełni zaangażowana w prace służące zakończeniu negocjacji w sprawie umowy o partnerstwie strategicznym i umowy o wolnym handlu z Japonią.

W związku z zakończeniem negocjacji dwustronnych w sprawie umowy o wolnym handlu z Singapurem i Wietnamem, UE rozpoczęła prace nad dwustronnymi umowami o wolnym handlu z Filipinami i Indonezją, dążąc równocześnie do osiągnięcia ostatecznego celu polegającego na zawarciu międzyregionalnej umowy o wolnym handlu z ASEAN-em. Obecnie trwają rozmowy podsumowujące z Malezją służące ocenie perspektyw wznowienia negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu, rozpoczęły się też przygotowania związane z umową o wolnym handlu z Australią.

W maju 2016 r. przywódcy z UE i **Japonii** dokonali przeglądu postępów w negocjacjach dotyczących umowy o partnerstwie strategicznym i umowy o wolnym handlu, zgadzając się na przyspieszenie negocjacji prowadzących do ambitnych umów, których pragną obie strony. Przywódcy zauważyli również, że UE i Japonia umacniają swoje partnerstwo w zakresie bezpieczeństwa. Japonia już teraz zapewnia konkretne wsparcie misjom Unii Europejskiej dotyczącym zarządzania kryzysowego w Afryce, obie strony przeprowadziły również kilka wspólnych ćwiczeń w zakresie zwalczania piractwa w zachodniej części Oceanu Indyjskiego. Przywódcy UE wyrazili nadzieję, że przyszłe wydarzenia umożliwią Japonii pełnoprawne uczestnictwo w unijnych misjach zarządzania kryzysowego.

W 2015 r. na szczycie UE–**Republika Korei** przywódcy uzgodnili, że będą nadal angażować się we wszechstronne, obopólnie korzystne i przyszłościowe stosunki. W szczególności przywódcy oczekiwali na ukończenie i ratyfikację umowy w sprawie ram udziału, ustanawiającej ramy wspólnych operacji zarządzania kryzysowego. W związku z tym UE z zadowoleniem przyjęła zamiar Republiki Korei, by przyłączyć się do wysiłków UE w zakresie zwalczania piractwa w Zatoce Adeńskiej u wybrzeży Somalii, przez uczestniczenie w unijnej operacji Atalanta; Republika Korei będzie potrzebowała w tym celu zgody zgromadzenia narodowego.

W czerwcu przedstawiono wspólny komunikat wysokiej przedstawiciel i Komisji w sprawie **Chin**. Ten wspólny komunikat i konkluzje Rady z lipca 2016 r. stanowią ramy polityczne współpracy UE z Chinami w najbliższych latach, ponieważ określają możliwości współpracy dwustronnej, w tym w zakresie wyzwań globalnych i regionalnych. Współpraca UE z Chinami będzie praktyczna i pragmatyczna, oparta na zasadach, prowadzona z uszanowaniem interesów i wartości UE, w szczególności międzynarodowych zasad i norm oraz przestrzegania praw człowieka. Kładzie nacisk na trzy priorytetowe obszary: dobrobyt i reformy; politykę zagraniczną i bezpieczeństwa; globalne zarządzanie. Współpraca ta scala ambitne podejście do jednego z naszych najważniejszych partnerów strategicznych i wskazuje pozytywny program partnerstwa z konstruktywnym zarządzaniem różnicami. Szczyt UE–Chiny w Pekinie w lipcu stanowił okazję do strategicznych dyskusji wokół zagadnień leżących we wspólnym interesie.

Dwustronny szczyt z **Indiami** w marcu ożywił wspólne relacje i nadał nowy impuls partnerstwu strategicznemu, określając priorytety na najbliższe lata oraz wspólne interesy w nowych programach na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, m.in. handel, inwestycje, ekologiczną energię/technologię, wodę, badania naukowe i edukację.

UE zintensyfikuje swoją współpracę z **Afganistanem, Bangladeszem i Pakistanem**. Jako że są to kluczowe kraje pochodzenia i tranzytu migrantów, UE nadal będzie zaangażowana we wzmocnioną i skuteczniejszą współpracę z nimi, skupiającą się na zajęciu się źródłowymi przyczynami migracji oraz readmisją i powrotami.

Jako globalny podmiot działający na rzecz bezpieczeństwa i mediator w procesach pokojowych UE przyjęła na siebie długoterminowe zobowiązanie wobec **Afganistanu** i ludności afgańskiej. Zobowiązanie do wspierania afgańskiego procesu pokojowego zostało wzmocnione dzięki zorganizowaniu w październiku w Brukseli konferencji poświęconej Afganistanowi; konferencja ta stworzyła sposobność, by UE odegrała przewodnią rolę pod kątem wsparcia dyplomatycznego, finansowego i technicznego dla przemian w Afganistanie. 2 października Afganistan i UE uzgodniły „wspólną drogę naprzód” w kwestiach migracji. Zapewni ona kompleksowe ramy współpracy w zakresie powrotów, readmisji i reintegracji, z korzyścią dla obu stron – UE i jej państw członkowskich oraz Afganistanu. Współpraca z **Pakistanem** będzie się koncentrować m.in. na ramach pozwalających pogłębić stosunki między UE a Pakistanem, na okres po wygaśnięciu pięcioletniego plan współpracy, tj. po czerwcu 2017 r. UE oczekuje pełnego i skutecznego wykonania umowy o readmisji.

UE będzie nadal wspierać **proces pokojowy w Mjanmie/Birmie** po wyborach, wykorzystując kredyt zaufania w relacjach z rządem i grupami etnicznymi, oraz jako jeden z głównych darczyńców w ramach procesu przechodzenia do demokracji. W następstwie wspólnego komunikatu wysokiej przedstawiciel i Komisji, Rada z aprobatą odniosła się do przedstawionej wizji ambitnego i przyszłościowego zaangażowania UE w Mjanmie/Birmie.

W związku z niszczycielskimi trzęsieniami ziemi w **Nepalu** w kwietniu i maju 2015 r. UE będzie w dalszym ciągu aktywnie angażować się w proces odbudowy w ramach umowy na rzecz budowania państwowości wartej 105 mln EUR. Równolegle UE nadal wspiera działania na rzecz umacniania procesu pokojowego i proces przechodzenia tego kraju do demokracji.

Szczególny nacisk zostanie położony na rozwijanie strategicznych stosunków ze **Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)**. W tym celu we wspólnym komunikacie w sprawie stosunków z ASEAN-em, zatwierdzonym przez Radę 22 czerwca 2015 r., określono programy i polityki – w tym programy rozszerzonej współpracy i plany dotyczące powołania ambasadora UE przy ASEAN-ie – mające służyć przeniesieniu stosunków z tym kluczowym strategicznym partnerem na wyższy poziom. Na posiedzeniu ministerialnym UE–ASEAN w październiku 2016 r. zatwierdzono wytyczne dotyczące przyszłego planu działania i harmonogramu służących podwyższeniu poziomu partnerstwa strategicznego.

W lipcu 2016 r. w Mongolii odbył się 11. szczyt w ramach **dialogu Azja–Europa (ASEM)**. Szczyt, który był okazją do uczczenia 20-lecia ASEM, umożliwił też UE wyrażenie zainteresowania promowaniem ściślejszej współpracy z Azją w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

Przed regionem tym nadal stoi wiele **wyzwań**. UE będzie kontynuować wysiłki na rzecz wspierania pokojowych rozwiązań i mechanizmów rozstrzygania sporów w oparciu o prawo międzynarodowe, jeśli chodzi o spory terytorialne i morskie na Morzu Południowochińskim. Napięcie może wzrastać z wielu różnych powodów, np. piątej próby jądrowej przeprowadzonej przez Koreańską Republikę Ludowo-Demokratyczną i powiązanych wydarzeń, zagrożeń działaniami wojennymi, jak również utrzymującymi się sporami dotyczącymi kwestii terytorialnych i historycznych. UE stara się współpracować z zainteresowanymi krajami na wczesnym etapie, w szczególności poprzez ścisłe i regularne kontakty z nimi, aby przyczynić się do złagodzenia napięć w regionie.

Kontynuowane będą wysiłki na rzecz podniesienia rangi i obecności UE w regionie **Pacyfiku**. Wzmocnione zostaną kontakty z Forum Wysp Pacyfiku, kontynuowana będzie też współpraca w kwestiach budzących niepokój, takich jak: zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, dostosowanie się do zmiany klimatu, energia odnawialna i zarządzanie rybołówstwem.

MISJE I OPERACJE

Oddziaływanie strategiczne WPBiO – w szerszym kontekście kompleksowego podejścia UE w Europie – nadal było istotne. Na Bałkanach Zachodnich operacja wojskowa EUFOR ALTHEA w Bośni i Hercegowinie (BiH), zapoczątkowana w 2004 r., nadal wspiera wysiłki BiH na rzecz utrzymania bezpiecznego i zabezpieczonego środowiska (SASE) oraz prowadzi działania w zakresie budowania zdolności i szkolenia sił zbrojnych BiH, aby przyczynić się do stabilności. Misja EULEX Kosovo, zapoczątkowana w 2008 r., skupia się na świadczeniu władzom Kosowa pomocy i wsparcia w zakresie praworządności, monitorując działania władz krajowych oraz zapewniając im mentoring i doradztwo w dziedzinie policji, sądownictwa i cel, zachowując jednocześnie obowiązki wykonawcze w konkretnych obszarach kompetencji. We wschodnim sąsiedztwie misja obserwacyjna Unii Europejskiej w Gruzji (EUMM), również zapoczątkowana w 2008 r., zapewnia cywilne monitorowanie działań podejmowanych przez strony oraz analizę sytuacyjną procesu stabilizacji, z naciskiem na pełne przestrzeganie sześciopunktowego porozumienia i wynikających z niego środków wykonawczych w całej Gruzji, w tym w Osetii Południowej i Abchazji. Misja doradcza Unii Europejskiej (EUAM) na Ukrainie ma charakter niewykonawczy, rozpoczęła działanie w 2014 r. i ma wspomóc władze Ukrainy w opracowaniu trwałej reformy cywilnego sektora bezpieczeństwa poprzez doradztwo strategiczne i wsparcie praktyczne. Wszystkie te środki i działania oparte są na unijnych standardach i międzynarodowych zasadach w zakresie dobrych rządów i praw człowieka. W następstwie przeglądu strategicznego wzmocniono działania misji, aby zwiększyć jej wpływ.

W regionie Maghrebu i na Morzu Śródziemnym zintensyfikowano wysiłki, aby skorzystać z efektów operacji wojskowej Unii Europejskiej w południowym rejonie środkowej części Morza Śródziemnego (operacja EUNAVFOR MED SOPHIA) o rozszerzonym mandacie, wykraczającym poza zakłócanie funkcjonowania modelu biznesowego sieci przemytu ludzi i handlu ludźmi w środkowej części Morza Śródziemnego, obecnie obejmującym zadania wspierające, takie jak: – szkolenie libijskiej straży przybrzeżnej i marynarki wojennej; – przyczynianie się do wdrożenia embarga na broń na pełnym morzu u wybrzeży Libii (na podstawie rezolucji RB ONZ nr 2292). Zaawansowane jest również planowanie operacyjne w zakresie misji Unii Europejskiej dotyczącej pomocy w zintegrowanym zarządzaniu granicami w Libii (EUBAM Libya) w celu zwiększenia wsparcia i wspomagania instytucji libijskich, tak aby ponownie można było prowadzić działania z Trypolisu, natychmiast gdy pozwolą na to warunki polityczne i w zakresie bezpieczeństwa.

Na Bliskim Wschodzie misja policyjna Unii Europejskiej na Terytoriach Palestyńskich (EUPOL COPPS) nadal wspiera Władzę Palestyńską w budowaniu instytucji przyszłego państwa Palestyna w dziedzinie policji i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych; od lipca 2016 r. misja ta uzyskała przedłużenie obecnego mandatu o kolejny rok, podobnie jak misja Unii Europejskiej ds. szkolenia i kontroli na przejściu granicznym w Rafah (EUBAM Rafah), obecnie stacjonująca w Tel Awiwie, pozostająca w gotowości operacyjnej do zapewnienia swojej obecności jako strony trzeciej na przejściu granicznym w Rafah w ramach Porozumienia o przemieszczaniu się osób i dostępie do Strefy Gazy z 2005 r. Misja stanowi jeden ze środków budowy zaufania pomiędzy rządem Izraela a Władzą Palestyńską.

W Afryce trwają wysiłki na rzecz skupienia działań kilku obecnych na miejscu misji i operacji w dziedzinie WPBiO; w toku jest planowanie koncepcji regionalizacji. Misje i operacje w dziedzinie WPBiO obejmują szerokie spektrum działań i kompetencji; operacje wojskowe są prowadzone na morzu, w pobliżu Rogu Afryki (operacja ATALANTA), ze świetnymi wynikami w walce z piractwem, oraz na lądzie, gdzie szkoleniowa misja w Somalii (EUTM Somalia), stacjonująca w Mogadiszu, rozwija zdolności armii somalijskiej. Misja Unii Europejskiej dotycząca budowania regionalnych zdolności morskich w Rogu Afryki (EUCAP NESTOR) (która wkrótce, w grudniu 2016 r., zmieni nazwę i zacznie działać jako EUCAP Somalia) jest misją cywilną, kładącą nacisk na wzmacnianie cywilnego potencjału morskiego Somalii w zakresie ścigania przestępstw, aby zwalczać piractwo i móc zapewniać „normalne” funkcje straży przybrzeżnej, takie jak kontrola / egzekwowanie w dziedzinie rybołówstwa, działania poszukiwawczo-ratownicze oraz przeciwdziałanie przemytowi na lądzie i na morzu. WPBiO odgrywa ważną rolę w działaniach UE zmierzających do rozwiązania problemu nieuregulowanej migracji u źródła, a także w krajach tranzytowych w regionie Sahelu. Stabilność w regionie Sahelu jest wzmacniana poprzez misje w dziedzinie WPBiO w Mali i Nigrze (EUCAP Sahel Mali, EUTM Mali, EUCAP Sahel Niger) prowadzone w ścisłej współpracy z rządami państw przyjmujących. Wzmocnienie współpracy w tym regionie, również w oparciu o działania w ramach WPBiO, na przykład w zakresie szkoleń i budowania potencjału, idzie w parze ze zwiększeniem koordynacji między misjami w dziedzinie WPBiO w regionie Sahelu i innymi unijnymi instrumentami, a także projektami państw członkowskich realizowanymi w tym regionie, w szczególności w kontekście inicjatywy dotyczącej budowania zdolności na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju. W Afryce Środkowej misja doradczo-pomocowa Unii Europejskiej w zakresie reformy sektora bezpieczeństwa Demokratycznej Republiki Konga (EUSEC RDC) zakończyła się w czerwcu, po ponad dziesięciu latach zapewniania praktycznego wsparcia na rzecz reformy sektora bezpieczeństwa poprzez doradztwo i pomoc kierowane do odnośnych organów kongijskich. W Republice Środkowoafrykańskiej wojskowa misja doradcza Unii Europejskiej w dziedzinie WPBiO w Republice Środkowoafrykańskiej (EUMAM RCA), misja doradcza, która została zapoczątkowana wiosną 2015 r., została 16 lipca 2016 r. zastąpiona szkoleniową misją wojskową Unii Europejskiej w dziedzinie WPBiO w Republice Środkowoafrykańskiej (EUTM RCA), co świadczy o silnym zaangażowaniu UE w przywracanie pokoju i stabilności w tym kraju.

W Afganistanie cywilna misja EUPOL Afghanistan zakończy działalność 31 grudnia 2016 r. UE będzie jednak nadal angażować się we wspieranie cywilnego sektora bezpieczeństwa poprzez pomoc finansową (320 mln EUR rocznie, głównie na Fundusz Powierniczy na rzecz Prawa i Porządku Publicznego w Afganistanie (LOTFA) do 2020 r.) oraz działania polityczne i dyplomatyczne.

ZAGROŻENIA HYBRYDOWE

W związku z zadaniem powierzonym przez Radę do Spraw Zagranicznych (FAC) w maju 2015 r., 6 kwietnia 2016 r. Komisja i Wysoki Przedstawiciel przyjęli wspólny komunikat zatytułowany „Wspólne ramy dotyczące przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym”. We wspólnym komunikacie przedstawiono około 22 wykonalnych propozycji. Skupiają się one na czterech głównych obszarach; są to:

- (1) poprawa orientacji sytuacyjnej (centralnym elementem tej inicjatywy jest komórka UE ds. syntezy informacji o zagrożeniach hybrydowych);
- (2) budowanie odporności, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, aby chronić UE i jej partnerów przed atakami hybrydowymi;
- (3) reagowanie na sytuacje kryzysowe i przezwyciężanie skutków kryzysu;
- (4) zacieśnienie współpracy z NATO.

Rada z zadowoleniem przyjęła ten wspólny komunikat. W nadchodzących miesiącach proponowane działania będą realizowane wspólnie, z należyтым poszanowaniem odnośnych procedur i kompetencji państw członkowskich, Komisji i wysokiej przedstawiciel: a) komórka UE ds. syntezy informacji o zagrożeniach hybrydowych została powołana i osiągnęła już wstępną zdolność operacyjną; b) jedno z państw członkowskich zakończyło sondaż możliwości i aktywnie rozważa powołanie wielonarodowego europejskiego centrum doskonałości, aby prowadzić badania, szkolenia i ćwiczenia; c) zgodnie ze wspólnym oświadczeniem wydanym przez przywódców instytucji UE i NATO oraz z poszanowaniem zasad pluralizmu i autonomii decyzyjnej każdej z tych organizacji, służby zacieśniły współpracę i wzmocniły koordynację z NATO w kluczowych dziedzinach, takich jak orientacja sytuacyjna, bezpieczeństwo cybernetyczne, zapobieganie kryzysom i reagowanie na nie, jak również łączność strategiczna; d) ESDZ i służby Komisji opublikowały wspólny protokół operacyjny UE w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym, aby zapewnić odpowiednie alarmowanie unijnych IPCR i mechanizmów reagowania kryzysowego; e) ESDZ i służby Komisji mają dostarczyć do lipca 2017 r. sprawozdanie służące ocenie postępów.

PARTNERSTWA W RAMACH WPBiO

Partnerstwo UE z **państwami trzecimi oraz organizacjami regionalnymi i międzynarodowymi** w dziedzinie bezpieczeństwa, obrony i zarządzania kryzysowego jest systematycznie rozwijane w 2016 r., aby wesprzeć coraz istotniejszą globalną rolę UE jako jednego z podmiotów w obszarze bezpieczeństwa i obrony oraz działania operacyjne UE w dziedzinie WPBiO. Jeśli chodzi o **współpracę między UE a NATO**, w następstwie czerwcowego posiedzenia Rady Europejskiej i lipcowego szczytu NATO w Warszawie, w tym wspólnego oświadczenia szefów instytucji UE i NATO, UE rozważy sposoby zademonstrowania **obecnej szerokiej współpracy**, jak również urzeczywistnienia woli państw członkowskich UE i NATO do poczynienia dalszych postępów w ramach tego partnerstwa (w teatrze działań, w dziedzinie cybernetycznej, morskiej i w zakresie rozwoju zdolności), a także przygotowania gruntu pod dalsze zacieśnienie naszego partnerstwa, w szczególności jeśli chodzi o zagrożenia hybrydowe oraz wsparcie naszych partnerów na Wschodzie i na Południu w rozwijaniu ich zdolności, w duchu pełnej otwartości oraz z pełnym poszanowaniem autonomii decyzyjnej i procedur obu organizacji, w oparciu o zasadę pluralizmu i bez uszczerbku dla specyficznego charakteru polityki bezpieczeństwa i obrony któregośkolwiek z państw członkowskich.

UE będzie dążyć do dalszego zacieśnienia współpracy z **ONZ** w zakresie zarządzania kryzysowego i utrzymywania pokoju, w tym z wykorzystaniem operacji w dziedzinie WPBiO w celu uzupełnienia działań w zakresie utrzymywania pokoju prowadzonych przez ONZ. Komitet Sterujący UE–ONZ będzie prowadził dalsze działania w konkretnych dziedzinach, odnoszących się w szczególności do współpracy w regionie Sahelu, Republice Środkowoafrykańskiej, Rogu Afryki i Libii.

Partnerzy z państw trzecich nadal aktywnie **wspierają działania operacyjne w dziedzinie WPBiO**, prowadząc równoległe z **regularnymi konsultacjami dotyczącymi WPBiO i szkoleniami**. Według stanu na styczeń 2016 r. w sumie 350 członków personelu cywilnego i wojskowego z 11 krajów partnerskich było rozmieszczonych w ośmiu misjach i operacjach w dziedzinie WPBiO, sfinalizowano też kilka nowych **umów ramowych w sprawie udziału**.

Przegląd **europejskiej polityki sąsiedztwa** (wspólny komunikat w sprawie przeglądu europejskiej polityki sąsiedztwa z 18 listopada 2015 r., konkluzje Rady z 14 grudnia 2015 r.) uwypuklił znaczenie aspektów bezpieczeństwa we współpracy z partnerami UE. Wraz z wdrożeniem wymiaru bezpieczeństwa europejskiej polityki sąsiedztwa celem pozostaje wspieranie partnerów, co ma zapewnić, by stali się oni bardziej odporni na zagrożenia dla bezpieczeństwa i byli lepiej przygotowani do zapobiegania konfliktom i kryzysom oraz reagowania na nie, a to doprowadzi do stabilizacji sąsiedztwa UE. Jest to spójne z podejściem przedstawionym w globalnej strategii UE. Kilka innych unijnych dziedzin prac (budowanie zdolności na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju – CBDSD, reforma sektora bezpieczeństwa, współpraca w przeciwdziałaniu zagrożeniom hybrydowym i bezpieczeństwo morskie) ma potencjał dalszego wzmocnienia partnerstw UE w dziedzinie WPBiO, w ramach kompleksowego podejścia, a także przy użyciu innych narzędzi i instrumentów.

Jeżeli chodzi o **prawa człowieka i problematykę płci w dziedzinie WPBiO**, które to kwestie mają dla nas priorytetowe znaczenie, nadal najważniejsze jest opracowanie i przeprowadzenie badania podstawowego na temat włączenia praw człowieka i problematyki płci do WPBiO (konkluzje Rady, 18 maja 2015 r.). Badanie służy dokonaniu oceny aktualnej sytuacji w celu określenia, na jakim etapie są nasze działania zmierzające do uczynienia praw człowieka i równouprawnienia płci integralną częścią WPBiO. Zgodnie z nowym planem działania dotyczącym praw człowieka i demokracji podjęte zostaną również dalsze kroki w zakresie wdrożenia kodeksu postępowania i dyscypliny dla personelu misji i operacji w dziedzinie WPBiO.

ZDOLNOŚCI OBRONNE / WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OBRONNOŚCI

Zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z grudnia 2013 r. i czerwca 2015 r., UE nadal będzie wspierać i ułatwiać wzmocnioną współpracę europejską w dziedzinie obronności, tak aby zapewnić, by Europa dysponowała kluczowymi zdolnościami wojskowymi. W zgodzie z globalną strategią UE Europejczycy muszą być w stanie chronić Europę, reagować na zewnętrzne kryzysy i pomagać w rozwijaniu zdolności naszych partnerów w zakresie bezpieczeństwa i obrony, wykonując te zadania we współpracy z innymi.

Rozwój zdolności UE musi skupić się na krytycznych czynnikach rozwoju i niedoborach, z położeniem większego nacisku na projekty realizowane w ramach współpracy, przy wykorzystaniu wsparcia Europejskiej Agencji Obrony. Kontynuowane będą prace nad wzmocnieniem czterech głównych programów europejskich zatwierdzonych przez Radę Europejską w 2013 r. (tankowanie w powietrzu; zdalnie kierowany bezzałogowy system powietrzny; rządowa łączność satelitarna; i cyberobrona) oraz nad ewentualnymi nowymi projektami. Przez wzgląd na przydatność ważne jest zapewnienie, by rozwój zdolności koncentrował się na rzeczywistych celach tj. na zdolnościach, które państwa członkowskie chcą nabyć z myślą o potencjalnym rozmieszczeniu sił.

Równocześnie nadal będą podejmowane wysiłki na rzecz prowadzenia bardziej długoterminowej i systematyczniejszej współpracy w dziedzinie obronności w Europie. Oczekiwane są dalsze postępy, przede wszystkim dzięki pracom prowadzonym przez EDA (w tym pracom dotyczącym wdrożenia specjalnych ram polityki z myślą o pełnym sprawozdaniu z realizacji w 2017 r. oraz dotyczącym ulepszenia procesu rozwoju zdolności UE) i dzięki inicjatywie Komisji dotyczącej opracowania europejskiego planu działań w sektorze obrony. Inicjatywy te pomogą UE reagować na różnorodne wyzwania określone w globalnej strategii UE oraz odpowiedzieć na odnośne potrzeby i priorytety w zakresie zdolności obronnych.

W szczególności europejski plan działań w sektorze obrony, który ma zostać przyjęty w 2016 r., powinien pomóc w stymulowaniu badań i technologii obronnych, aby wzmocnić europejską bazę technologiczno-przemysłową sektora obronnego oraz przygotować potencjał na przyszłość. W tym zakresie działania przygotowawcze dotyczące badań nad obronnością, torujące drogę do ewentualnego specjalnego programu finansowanego ze środków UE, będą centralnym elementem tych starań; inne przewidziane dziedziny to przede wszystkim polityka przemysłowa i rynek wewnętrzny, bezpieczeństwo dostaw oraz zachęty.

Będzie również kontynuowana współpraca z NATO, aby utrzymać spójność rozwoju zdolności wojskowych, tam gdzie nakładają się wymogi, i wzmocnić komplementarność w tej dziedzinie. Konieczne są bliskie interakcje między UE a NATO – zarówno we wspólnych projektach, jak i procedurach pracy.

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

UE nadal będzie rozwijać zewnętrzny wymiar europejskiej polityki bezpieczeństwa oraz przyczyniać się do spójności polityki w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego Unii. Przyjęto szereg dokumentów strategicznych mających konsekwencje dla polityki bezpieczeństwa, takich jak wspólny komunikat pt. „Elementy ogólnounijnych ram strategicznych na rzecz wsparcia reformy sektora bezpieczeństwa” oraz wspólny komunikat pt. „Wspólne ramy dotyczące przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym”; dokumenty te zostaną wdrożone, aby zwiększyć komplementarność i skuteczność instrumentów działań zewnętrznych UE. W tym celu UE podejmie także dalsze kroki, aby zintensyfikować współpracę z krajami partnerskimi w zakresie budowania zdolności na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju. Pod koniec 2016 r. oczekiwane jest przyjęcie komunikatów w sprawie europejskiego planu działań w sektorze obrony i „strategii przestrzeni kosmicznej”. Wdrażanie rezultatów przeglądu europejskiej polityki sąsiedztwa i przygotowania do zaplanowanego na 2017 r. śródkresowego przeglądu Instrumentu na rzecz Przyczyniania Się do Stabilności i Pokoju (IcSP) zapewnią możliwość dalszego uwzględniania priorytetów w zakresie polityki bezpieczeństwa i zapobiegania konfliktom. Trwają prace nad zwiększeniem odporności cybernetycznej misji w dziedzinie WPBiO oraz nad wzmocnieniem unijnej dyplomacji cybernetycznej. Rozwijana będzie wielostronność w obszarze polityki morskiej i zwiększone zostaną zdolności morskie w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony. Unijny system wczesnego ostrzegania o konfliktach zostanie przetestowany dwukrotnie w 2016 r., a wyniki zostaną wykorzystane przy ustalaniu priorytetów w zakresie wczesnych działań zapobiegawczych. W ramach kompleksowego podejścia, wspólna analiza konfliktów i sytuacji kryzysowych nadal będzie narzędziem wspierającym opracowywanie i przegląd strategicznego podejścia UE do sytuacji nacechowanych konfliktem i sytuacji niestabilnych. Służby Komisji i ESDZ nadal będą realizować zobowiązanie polityczne UE do wprowadzenia i propagowania mediacji jako „narzędzia pierwszej reakcji” na nowe i obecnie trwające sytuacje kryzysowe. W tym kontekście Unia w dalszym ciągu wspiera konkretne procesy pokojowe, np. w Libii i Syrii, oraz działania następujące po tych procesach, np. w Kolumbii i Mjanmie/Birmie.

UE utrzyma swoją politykę ukierunkowaną na wzmocnienie struktur służących rozbrojeniu na świecie oraz wielostronnych reżimów nieprolifracji. Działania te obejmują nieustające wysiłki dyplomatyczne ukierunkowane na osiągnięcie celu polegającego na utworzeniu strefy wolnej od broni masowego rażenia na Bliskim Wschodzie. Zagrożenie powodowane przez nielegalną broń strzelecką i lekką nadal będzie przedmiotem działań w drodze międzynarodowej współpracy i wsparcia konkretnych projektów w państwach trzecich. Istotnymi priorytetami na drugą połowę 2016 r. będą przygotowanie konferencji przeglądowej konwencji o zakazie broni biologicznej i toksycznej oraz kompleksowy przegląd rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1540(2004). UE i jej państwa członkowskie są od dawna zaangażowane na rzecz konwencji o broni konwencjonalnej; oczekują również piątej konferencji przeglądowej, która ma się odbyć w grudniu 2016 r. i nadać nową dynamikę temu ważnemu instrumentowi. UE będzie również wspierać międzynarodowe wysiłki mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni kosmicznej.

UE będzie pracować nad wzmocnieniem swojej reakcji na terroryzm międzynarodowy przez wielostronną współpracę, dialog polityczny i konkretne wsparcie dla państw trzecich. W trakcie tych prac zostanie zapewniona niezbędna spójność między polityką wewnętrzną i zewnętrzną. UE wspiera plan działania na rzecz zapobiegania brutalnemu ekstremizmowi przedstawiony przez Sekretarza Generalnego ONZ (SG ONZ) na początku 2016 r. oraz popiera prace mające na celu włączenie przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi w działania związane ze zwalczaniem terroryzmu i działania pokrewne, w tym dotyczące łączności strategicznej, radykalizacji i zagranicznych bojowników terrorystycznych. W następstwie konkluzji Rady i oświadczenia członków Rady Europejskiej z lutego 2015 r., wysiłki nadal koncentrują się na bezpośrednim sąsiedztwie: krajach Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, Turcji i Bałkanach Zachodnich, nie zapominając o szerszym pojętym świecie arabskim, regionie Sahelu i Rogu Afryki, jak również Azji Środkowej i Południowo-Wschodniej. Kluczowe cele będą obejmować: utrzymywanie ścisłego dialogu z krajami priorytetowymi w ramach dwustronnych dialogów politycznych wysokiego szczebla dotyczących zwalczania terroryzmu; finalizowanie z tymi krajami planów działania dotyczących zwalczania terroryzmu, w szczególności z Libanem, Jordanią, Tunezją i Turcją, i na tej podstawie zwiększenie unijnego wsparcia poprzez konkretne projekty; rozszerzenie sieci unijnych ekspertów ds. zwalczania terroryzmu na region Sahelu i Bałkany Zachodnie; zorganizowanie seminariów na wysokim szczeblu na temat przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi i na temat młodzieży; oraz skoncentrowanie działań zapobiegawczych na priorytetach w zakresie zapobiegania konfliktom i brutalnemu ekstremizmowi, określonych w ramach unijnego procesu wczesnego ostrzegania.

ESDZ będzie nadal wspierała wysoką przedstawiciel w zapewnianiu realizacji Wspólnego kompleksowego planu działania z Iranem, tak aby irański program jądrowy był wykorzystywany wyłącznie w celach pokojowych.

Wysoka przedstawiciel będzie nadal proponowała nowe lub zmienione środki ograniczające, w tym środki autonomiczne, w odpowiedzi na rozwój sytuacji politycznej i w sferze bezpieczeństwa oraz w ramach unijnej WPZiB. Kluczowe obszary mogą obejmować zwalczanie terroryzmu, Rosję i Ukrainę, Syrię, KRLD oraz Libię. WP przedłoży również niezbędne wnioski dotyczące decyzji WPZiB oraz, wraz z Komisją, zaproponuje niezbędne rozporządzenia umożliwiające jak najszybszą transpozycję środków ONZ, tak by zapewnić ich jednolite stosowanie w państwach członkowskich UE.

ZAGADNIENIA GLOBALNE

Realizacja programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 stwarza możliwość wzmocnienia współzależności między bezpieczeństwem a rozwojem. Cele zrównoważonego rozwoju stwarzają możliwość, by przyspieszyć uspojnianie wewnętrznych i zewnętrznych wymiarów unijnych polityk.

PRAWA CZŁOWIEKA

Ze względu na bezprecedensowy kryzys migracyjny, ciągle konflikty w kilku krajach, w tym w sąsiedztwie samej UE, jak również nasilające się prześladowania obrońców praw człowieka i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego oraz ataki na nich, rok 2016 nadal stawia przed Unią Europejską nadzwyczajne wyzwania w zakresie praw człowieka. Wyzwania te wymagają od UE zdecydowanych działań, aby podtrzymać standardy praw człowieka i zasadę niedyskryminacji, chronić ludność cywilną, propagować i chronić prawa kobiet i dziewcząt oraz wspierać obrońców praw człowieka, przy jednoczesnym umacnianiu społeczeństwa obywatelskiego. Aby zwiększyć wiedzę na temat wyzwań związanych z prawami człowieka na świecie oraz omawiać priorytety w zakresie praw człowieka w polityce zagranicznej UE, wysoka przedstawiciel zainicjowała w marcu 2016 r. – z aktywnym udziałem unijnych instytucji i państw członkowskich UE – inicjatywę #EU4HumanRights. W czerwcu 2016 r. w konkluzjach Rady UE potwierdziła, że zdecydowanie popiera wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka oraz wyraziła pełne poparcie dla istotnych prac grupy roboczej ONZ ds. biznesu i praw człowieka.

W lipcu 2015 r. unijni ministrowie spraw zagranicznych przyjęli nowy plan działania dotyczący praw człowieka i demokracji, w którym nakreślono unijne priorytety na kolejne pięć lat. Plan działania zapewnia dalszą realizację strategicznych ram dotyczących praw człowieka i demokracji z 2012 r. i kieruje działaniami UE w zakresie praw człowieka w 2016 r. i w latach kolejnych. Służy on lepszemu sprostaniu problemom, dzięki ukierunkowanym działaniom oraz systematycznemu i skoordynowanemu wykorzystywaniu wszystkich instrumentów UE, mianowicie unijnych wytycznych, zestawów narzędzi i innych uzgodnionych stanowisk, a także różnych instrumentów finansowania zewnętrznego, w szczególności Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka (EIDHR).

Na szczeblu wielostronnym UE nadal będzie głośno opowiadała się za powszechnym propagowaniem i ochroną praw człowieka, działając w szczególności za pośrednictwem Trzeciego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ONZ oraz Rady Praw Człowieka ONZ. W 2016 r. UE będzie promować swoje priorytety tematyczne poprzez rezolucje – na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ jesienią 2016 r. – skupiające się na moratorium na wykonywanie kary śmierci, prawach dziecka oraz wolności religii lub przekonań, a także poprzez rezolucje dotyczące poszczególnych krajów. UE zdecydowanie opowiadała się za podejściem do celów zrównoważonego rozwoju opartym na prawach człowieka, przyjętym we wrześniu 2015 r. w formie programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030. Realizacja tego programu już się rozpoczęła; UE będzie nadal wspierała podejście oparte na prawach człowieka w 2016 r.

UE będzie konsekwentnie wywierała presję na rządy partnerskie – m.in. w formie oświadczeń publicznych – by przestrzegały one zasady wolności zrzeszania się i chroniły obrońców praw człowieka. Dyplomaci z UE i państw członkowskich nadal będą obserwować procesy sądowe i odwiedzać aresztowanych działaczy w wielu krajach, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Wsparcie dla przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego oraz obrońców praw człowieka nadal będzie dla UE jednym z kluczowych priorytetów w 2016 r. UE będzie wspierała rezolucje w sprawie przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka na forum Rady Praw Człowieka ONZ i Zgromadzenia Ogólnego ONZ; będzie również nadal wykorzystywać swoje instrumenty finansowe, w tym kryzysowy fundusz – w ramach EIDHR – na rzecz zagrożonych obrońców praw człowieka. Oczekuje się, że w 2016 r. istotny wkład wniesie nowy mechanizm ochrony obrońców praw człowieka, finansowany z EIDHR, zatytułowany „ProtectDefenders.eu” i uruchomiony jesienią 2015 r.

Ramy polityki UE dotyczące wsparcia sprawiedliwości okresu przejściowego – przyjęte przez Radę w listopadzie 2015 r. – nadal będą realizowane, aby zwiększyć spójność zaangażowania UE w tej dziedzinie, i zapewnią wskazówki personelowi UE i państw członkowskich UE. W tym kontekście UE potwierdza swoją zdecydowaną politykę wspierania Międzynarodowego Trybunału Karnego.

Ochrona i przestrzeganie praw człowieka przysługujących kobietom i dziewczętom oraz umożliwianie im korzystania z tych praw, jak również walka z przemocą uwarunkowaną płcią pozostały wysoko na liście priorytetów UE. W następstwie dokonanego w 2015 r. na wysokim szczeblu przeglądu globalnego programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, w 2016 r. UE skupi się m.in. na wzmacnianiu wysiłków na rzecz promowania większego udziału kobiet w zapobieganiu konfliktom i rozwiązywaniu ich, na przeciwdziałaniu przemocy seksualnej i uwarunkowanej płcią w konfliktach zbrojnych oraz zajmowaniu się tym problemem, a także na uwzględnianiu problematyki płci podczas zwalczania nowych zagrożeń, takich jak terroryzm i brutalny ekstremizm.

MIGRACJA

Migracja pozostanie integralnym elementem ogólnej polityki zagranicznej UE, więcej działań będzie podejmowanych w oparciu o zobowiązanie do stosowania wszechstronnego i zrównoważonego geograficznie podejścia na podstawie Europejskiego programu w zakresie migracji. Kontynuowana będzie realizacja ustaleń zawartych we wspólnym oświadczeniu z Turcją; UE będzie również wspierać państwa Bałkanów Zachodnich. W środkowej części regionu Morza Śródziemnego należy ograniczyć przepływy migracyjne, co pozwoli zapobiec ofiarom śmiertelnym oraz przerwać funkcjonowanie modelu biznesowego przemytników. UE będzie kontynuować współpracę z szeregiem kluczowych krajów partnerskich w Afryce i Azji. Jednocześnie UE będzie nadal oferować pomoc i wsparcie unijnym państwom członkowskim pierwszej linii, aby zapewnić kontrolę granic zewnętrznych i uniknąć niekontrolowanych przepływów migracyjnych. UE będzie współpracować z partnerami z państw trzecich w celu wdrożenia podejścia opartego na ramach partnerstwa, tak by lepiej zarządzać migracją, zmniejszyć przepływy migracji nieuregulowanej i zwiększyć odsetek powrotów. Nasze podejście ma na celu zajęcie się podstawowymi przyczynami migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń poprzez budowanie silnych partnerstw z krajami pochodzenia, tranzytu i przyjmującymi państwami trzecimi, z pełnym wykorzystaniem istniejących polityk, procesów i programów.

UE przypomina o potrzebie wzmocnienia kontroli zewnętrznych granic UE, aby zrealizować cele zarówno w zakresie migracji, jak i bezpieczeństwa, zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z października 2015 r. i czerwca 2016 r.

UE dostrzega również szczególny charakter granic morskich, zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z lutego 2016 r.

Dialogi wysokiego szczebla z krajami pochodzenia i tranzytu są istotnym narzędziem, w związku z dalszym włączaniem spójnej i wszechstronnej współpracy w dziedzinie migracji, w tym w zakresie powrotów i readmisji oraz aspektów bezpieczeństwa, do ogólnych dialogów politycznych. Dialogi będą teraz poszerzane i pogłębiane poprzez wdrożenie silniejszych partnerstw m.in. z kluczowymi krajami pochodzenia i tranzytu określonymi w komunikacie dotyczącym nowych ram partnerstwa, przyjętym przez Komisję 7 czerwca 2016 r., oraz zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z czerwca 2016 r., wraz z rozwojem szerszej współpracy regionalnej w ramach instrumentów obejmujących proces chartumski, proces rabacki i proces praski oraz proces budapeszteński / Jedwabny szlak – partnerstwo na rzecz migracji. Działania te będą opierać się na bardziej strategicznym wykorzystaniu zasobów w ramach kryzysowego funduszu powierniczego UE dla Afryki oraz opracowaniu ambitnego Planu inwestycji zewnętrznych, aby zająć się podstawowymi przyczynami migracji, przyczyniając się jednocześnie do osiągnięcia innych celów rozwoju.

Również w ramach realizacji planu działania z Valetty (przyjętego na szczycie 11–12 listopada 2015 r.) UE zapewni kontynuację działań we wszystkich pięciu filarach, w tym w zakresie powrotów, readmisji i reintegracji, nie pomijając aspektów bezpieczeństwa. UE zapewni także właściwe monitorowanie kluczowych działań określonych w deklaracji przyjętej na Konferencji Wysokiego Szczebla w sprawie Szlaku Wschodniośroziemnomorskiego i Zachodniobałkańskiego (8 października 2015 r.).

UE będzie nadal współpracować ze swoimi południowymi partnerami – w Afryce Północnej, w regionie Sahelu i w Rogu Afryki – rozbijając model biznesowy przemytników i wzmacniając zdolności zarządzania granicami m.in. poprzez misje i operacje w dziedzinie WPBiO.

Na szczycie ZO ONZ poświęconym przemieszczeniom uchodźców i migrantów, zorganizowanym we wrześniu 2016 r., podkreślono, że nie jest to problem europejski, ale ogromne wyzwanie w skali światowej; stwierdzono również, że należy zapewnić w tym zakresie zdecydowane zaangażowanie społeczności międzynarodowej, a tym samym utrwalić przekonanie, że odpowiedzialność za rozwiązanie tego aktualnego problemu spoczywa na społeczności całego świata. Kluczowe znaczenie będą mieć działania podejmowane w następstwie szczytu oraz rozwijanie dwóch wspomnianych porozumień.

UE zachowa nadzwyczajną czujność, jeśli chodzi o ewentualne nowe szlaki nieuregulowanej migracji, i podejmie środki, które mogą okazać się niezbędne w tym zakresie. Każdy nagły wzmożony ruch na szlakach alternatywnych w wyniku faktycznego zamknięcia szlaku zachodniobałkańskiego będzie prowadzić do szybkiej zmiany kierunku działań UE.

UE nadal będzie zaangażowana w zapewnianie bezpieczeństwa i ochrony praw człowieka wszystkich migrantów i uchodźców, w szczególności coraz liczniejszych wśród migrantów kobiet i dzieci. W Europejskim programie w zakresie migracji, który Komisja przyjęła w maju 2015 r., poszanowanie praw człowieka potraktowano priorytetowo w działaniach realizowanych w ramach każdego filaru. Znaczenie ochrony praw człowieka przysługujących migrantom podkreślili afrykańscy i europejscy przywódcy na szczycie w Valletcie. Zobowiązanie do poszanowania godności migrantów i uchodźców powtórzono na konferencji wysokiego szczebla w sprawie szlaku wschodniośródziemnomorskiego i zachodniobałkańskiego. W 2016 r. UE podejmie dalsze kroki, by chronić uchodźców i migrantów w państwach sąsiadujących, wesprzeć społeczności przyjmujące i dopilnować, by jej działania zewnętrzne w zakresie migracji były zgodne z międzynarodowymi prawami człowieka i międzynarodowym prawem uchodźczym, w tym z zasadą non-refoulement. Działania te zostaną jeszcze bardziej wzmocnione w trakcie realizacji nowych ram partnerstwa pod kierownictwem wysokiej przedstawiciel / wiceprzewodniczącej Komisji.

OBSERWACJA WYBORÓW I DEMOKRACJA

Demokracja znajduje się pod presją na całym świecie, kurczy się też przestrzeń działania społeczeństwa obywatelskiego. UE ma do odegrania istotną rolę w propagowaniu i wspieraniu instytucji, organizacji i podmiotów w coraz bardziej represyjnych środowiskach.

UE stała się jednym z kluczowych podmiotów wspierających demokrację, częściowo dzięki wiarygodności prowadzonych przez nią misji obserwacji wyborów, które stosują wysokie standardy uczciwości i niezależności, zgodnie z Deklaracją zasad międzynarodowej obserwacji wyborów. UE ponownie zobowiązała się do przestrzegania tej deklaracji w kontekście planu działania dotyczącego demokracji i praw człowieka z 2015 r.

Zalecenia unijnej misji obserwacji wyborów mają kluczowe znaczenie w kontaktach ze wszystkimi rozmówcami, jeśli chodzi o usprawnianie przyszłych działań wyborczych, w związku z czym UE bardziej zaangażowała się w szczegółowe nadzorowanie realizacji zaleceń nie tylko własnych misji, ale także misji biura ODIHR działającego w ramach OBWE. Zalecenia te są obecnie konsekwentnie tematem dialogów politycznych z krajami partnerskimi i pomagają kształtować unijną pomoc wyborczą. W nowym Planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji położono jeszcze większy nacisk na potrzebę skonsolidowania najlepszych praktyk, by zapewnić skuteczne nadzorowanie realizacji zaleceń unijnych misji obserwacji wyborów.

UE zakończyła w lutym 2016 r. pilotażowy projekt dotyczący wspierania demokracji, by poprawić spójność swoich prac w zakresie demokracji. Niektóre delegatury UE, we współpracy z przedstawicielami państw członkowskich obecnymi na miejscu, pogłębiały wspólną analizę wyzwań, przed jakimi staje demokracja w ich krajach partnerskich, wskazując, w jakich obszarach działań na rzecz reform demokratycznych można by zainicjować kontakty z krajem partnerskim w dostosowany do uwarunkowań i skuteczny sposób. W 2016 r. opracowywane będą plany działania dotyczące demokracji.

Pilotażowy projekt wykazał, że UE powinna poszerzyć swoje wsparcie dla instytucji demokratycznych, skupiając się na interakcji między instytucjami państwowymi a obywatelami, wspierając legislaturę, wzmacniając powiązanie między partiami politycznymi a obywatelami oraz wspierając demokrację lokalną, a także prowadząc kampanie skierowane do podmiotów, które tradycyjnie odgrywają rolę w umacnianiu demokracji. Projekt pokazał też, że należy dążyć do większej synergii analizy dotyczącej demokracji, krajowych strategii w dziedzinie praw człowieka i planów działania dotyczących społeczeństwa obywatelskiego. W swoim planie działania dotyczącym demokracji i praw człowieka UE zobowiązuje się do wzmożenia prac na rzecz wsparcia systemów wielopartyjnych, partii politycznych oraz parlamentów – z myślą o poszerzeniu przestrzeni politycznej – a także do wzmocnienia powiązania między misjami obserwacji wyborów a szerszym pojętym programem działania na rzecz wspierania demokracji. Osiągnięciu tego celu sprzyja systematyczniejszy nadzór nad realizacją zaleceń misji obserwacji wyborów, również poprzez udzielanie pomocy wyborczej.

Bezpośrednie wsparcie zapewniane ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Demokracji grupom docelowym jest finansowane z dodatkowych zasobów pochodzących z dobrowolnych wkładów ich państw członkowskich i innych zainteresowanych podmiotów, np. prywatnych fundacji itp. W czerwcu 2015 r. Komisja podjęła decyzję o przydzieleniu kolejnego wkładu – w wysokości 12 mln EUR – na pokrycie kosztów operacyjnych funduszu w latach 2015–2018.

INNE DZIEDZINY DZIAŁALNOŚCI

Dyplomacja klimatyczna

Europejska dyplomacja klimatyczna odegrała kluczową rolę w torowaniu drogi do osiągnięcia ambitnego globalnego porozumienia klimatycznego na paryskiej konferencji COP21. To pozytywne zaangażowanie w globalne działania na rzecz klimatu znalazło potwierdzenie w kontekście unijnego planu działania na rzecz dyplomacji klimatycznej, przyjętego przez Radę do Spraw Zagranicznych 15 lutego 2016 r.

UE nadal będzie wspierać realizację porozumienia paryskiego i współpracować z innymi państwami, w celu wspierania pełnego wdrożenia zobowiązań dotyczących redukcji zawartych w ich zaplanowanych, ustalonych na szczeblu krajowym wkładach. Kontynuowane będą starania zmierzające do zajęcia się współzależnościami między zmianą klimatu, zasobami naturalnymi, w tym wodą, dobrobytem, stabilnością i migracją. UE wraz z niektórymi krajami partnerskimi nadal zajmować się będzie destabilizującymi skutkami zmiany klimatu, między innymi przez oceny ryzyka dotyczące klimatu oraz udzielanie wsparcia na rzecz budowania zdolności.

Dyplomacja energetyczna

W następstwie konkluzji Rady w sprawie dyplomacji energetycznej UE oraz planu działania UE w sprawie dyplomacji energetycznej przyjętego w lipcu 2015 r., względy dotyczące wymiaru zewnętrznego dyplomacji w szerszym stopniu zostały włączone do działań UE. Partnerstwa i dialogi energetyczne powinny nadal być spójne z odpowiednimi celami w zakresie polityki zagranicznej i zewnętrznej – w tym celami dotyczącymi klimatu – oraz powinny propagować dywersyfikację źródeł, dostawców i szlaków oraz bezpieczne i zrównoważone, a jednocześnie niskoemisyjne i efektywne energetycznie technologie, również z myślą o możliwościach biznesowych dla unijnych przedsiębiorstw. W stosownych przypadkach dialogi energetyczne powinny obejmować dyskusje na temat globalnej i regionalnej sytuacji w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, uwzględniając również – w miarę możliwości – szczególne uwarunkowania i stosowne zobowiązania państw członkowskich UE. Takie partnerstwa i dialogi powinny również zapewniać poszanowanie suwerenności państw członkowskich i ich suwerennych praw do prowadzenia poszukiwań i wykorzystywania swoich zasobów naturalnych. UE nadal zaangażowana jest w propagowanie i ciągłe doskonalenie najwyższych norm bezpieczeństwa jądrowego w państwach trzecich.

Polityka oparta na wartościach

28 stycznia 2016 r. UE opublikowała swoje pierwsze sprawozdanie na temat „ogólnego systemu preferencji taryfowych” (GSP), w tym wpływu GSP Plus na 14 państw o niskim lub średnio-niskim dochodzie podatnych na zagrożenia. GSP Plus opiera się na całościowej koncepcji zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu systemowi państwa w nim uczestniczące nie płacą cel w przypadku wywozu wielu produktów do UE. W zamian za to państwa te muszą ratyfikować 27 podstawowych konwencji międzynarodowych – w tym oenzetowskie konwencje praw człowieka i konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) dotyczące praw pracowniczych – oraz zgodzić się na współpracę w procesie monitorowania ich realizacji. Każde z 14 poddanych ocenie państw-beneficjentów GSP Plus podjęło znaczne starania oraz wykazało rzeczywiste zaangażowanie polityczne i instytucjonalne, ale trzeba zrobić jeszcze więcej. Nadal prowadzony jest regularny monitoring i dialog z obecnymi państwami-beneficjentami (Armenią, Boliwią, Filipinami, Gruzją, Kirgistanem, Mongolią, Pakistanem, Paragwajem i Republiką Zielonego Przylądka). Następne dwuletnie sprawozdanie na temat wpływu GSP będzie dotyczyć lat 2016–2017.

Krwawe minerały

UE aktywnie przygotowuje kolejne, prawdopodobnie ulepszone działania na rzecz finansowania szeregu projektów wspierających odpowiedzialne pozyskiwanie minerałów pochodzących z regionów ogarniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka. Dalsze prace uwzględnią doświadczenia nabyte w trakcie obecnie realizowanych programów UE – w ramach Instrumentu na rzecz Przyczyniania Się do Stabilności i Pokoju – w zakresie działań informacyjnych OECD dotyczących „krwawych minerałów” (wsparcie unijne w wysokości 1 mln EUR na lata 2014–2015) i międzynarodowej konferencji w sprawie Regionu Wielkich Jezior / inicjatywy regionalnej dotyczącej zasobów naturalnych (wsparcie unijne w wysokości 3 mln EUR na lata 2014–2016).

Europejska dyplomacja gospodarcza

Dyplomacja gospodarcza ma pomóc w osiągnięciu dobrobytu unijnym gospodarkom w kontekście globalnym. W oparciu o aspekty regulacyjne, polityczne, handlowe, finansowe lub kulturowe stwarza ona bodźce dla handlu, współpracy i inwestycji w kontekście globalnym, poprzez wykorzystanie atutów Europy i jej przywództwa, wraz ze skuteczną współpracą między unijnymi podmiotami, oraz poprzez zwiększanie spójności i skuteczności działań zewnętrznych UE w dziedzinie gospodarki.

Kontynuowane są prace nad prawdziwie zintegrowanym i skutecznym programem UE dotyczącym dyplomacji gospodarczej opartym na następujących elementach składowych: 1) większej koordynacji i spójności polityk UE; 2) lepiej ustrukturyzowanych stosunkach z państwami członkowskimi UE i unijnymi przedsiębiorstwami; 3) wzmocnionej roli Europejskiego Banku Inwestycyjnego, który będzie miał istotną funkcję w umiędzynarodowieniu małych i średnich przedsiębiorstw oraz w zapewnieniu gwarancji inwestorom w obszarach wysokiego ryzyka; oraz 4) zwiększonej roli delegatur UE.

PERSPEKTYWY NA 2017 R.

Prace nad wdrożeniem globalnej strategii UE będą w nadchodzących latach nadawać kształt stosunkom zewnętrznym UE, w tym w dziedzinie WPZiB. Realizacja strategii w różnych dziedzinach polityki umożliwi Unii Europejskiej stawienie czoła wyzwaniom i kryzysom w skuteczniejszy i bardziej kompleksowy sposób. Prace rozpoczęte w 2016 r. nad kontynuacją inicjatyw miały nadać działaniom zewnętrznym UE większą wiarygodność, elastyczność i kompleksowość, w szczególności w następujących dziedzinach: budowanie odporności oraz zintegrowane podejście do konfliktów i sytuacji kryzysowych, bezpieczeństwo i obrona, jak również wzmocnienie związku między polityką wewnętrzną i zewnętrzną, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii migracji i zwalczania terroryzmu; prace te będą kontynuowane w 2017 r. i w kolejnych latach.